

Урысыем псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ и Министерствэ мыльку тедзэ Адыгеим къыфыхигъэкIышт

Адыгеим и Лышхъэу Тхаклушынэ Аслъан Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу Къумпыл Муратрэ Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ иминистрэ игуадзэу Чэужь Нателлэрэ зэлукIэ адырилагъ. Псауныгъэр къэухъумэгъэным фэгъэзэгъэ лъэныкIэ тапэки гъэкIэжыгъэным епхыгъэ юфыгъохэм мыщ щатэгущылагъэх.

— Псауныгъэм икъэухъумэн фэгъэзэгъэ лъэныкIэм екIоллакIэу фытиIэр зэблэхугъэн фае. ГъэкIэжыным ипрограммэ ишлуагъэкIэ ашкIэ ищыкIэгъэ пстэури тилэ хъугъэ, — хигъэунэфыкIыгъ Тхаклушынэ Аслъан.

Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ и Министерствэ къызэрэщэгъэшъыпкъэжыгъэмкIэ, псауныгъэм икъэухъумэн уахътэм диштэу зэхэщэгъэным пae джыри сомэ миллион 53-рэ къатIупщышт. Урысые Федерацием и Правительствэ и Тхаматэ игуадзэу Ольга Голодец пшэрыл зэрафишыгъэм тетэу ащ фэдэ унашгор аштагъ. Адыгеим и Лышхъэу Тхаклушынэ Аслъанрэ Ольга Голодецрэ бэмышIэу зызIокIэхэм, псауныгъэм икъэухъумэн нахъышIоу зэхэщэгъэным епхыгъэ юфыгъохэм атэгущылагъэх.

Адыгеир къызэрэкIэлъэIугъэм тетэу, ыпшэекIэ зигугъу къэтшIыгъэ мылькум хахъэу Мыекъопэ къэлэ клиникэ сымэджэщым гъэцэкIэжыным юфхэр щаухынхэм пae мыльку тедзэ къыхагъэкIышт, Iэзаплэхэм апае медицинэ оборудованиер ащэфышт. Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэ-

гъэнымкIэ и Министерствэ къызэритыгъэмкIэ, а юфыгъомкIэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет мы охътэ благъэм Урысые Федерацием псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ и Министрствэ зэзэгъыныгъэм дыкIэтхэшт.

Шъугу къэтэгъэкIыжы: Ольга Голодец Урысыем и Президентэу Владимир Путиным зыIокIэм, псауныгъэм икъэухъумэн фэгъэзэгъэ лъэныкIэм и гъэкIэжыныкIэ игъом ыкIи дэгъоу юфтхьабзэхэр зыгъэцэкIэрэ регионхэм Адыгеир зэрашыщыр къылогъагъ.

Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ и Министерствэ джаш фэдэу макъэ къызэрэщэгъэIугъэмкIэ, край клиникэ сымэджэщэу Очаповскэм ыцIэ зыхъырым кардиохирургическэ IэпыIэгъу ашырагъэгъотыныкIэ республикэм щыпсэухэрэм чыплэхэр къафыхэгъэкIыгъэным ехыIлэгъэ юфыгъом изэшIохын джыдэдэм дэлажэж. Республикэм щыпсэухэу ащ фэдэ медицинэ IэпыIэгъу Москва, Санкт-Петербург, Астрахань щызэзэгъэгъоты зышIоигъохэми квотэхэр къафэгъэныжыщтых.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ипресс-кыулыкIу

ГазымкIэ чыфэхэр зытегъэкIыжыгъэнхэм и амалхэр Адыгеим щызэрахъэх

Адыгеим и Лышхъэу Тхаклушынэ Аслъан республикэм имуниципальнэ образованиехэм япашхэм пшэрыл афишIыгъ пIэлъэ кIэкIым къыкIоцI газымкIэ чыфэхэр зытегъэкIыжыгъэнхэм и юфыгъо зэшлуахынэу.

— Чыплэ бюджетым имыльку къызыфыхагъэкIырэ предприятиехэм, псэупIэ-коммунальнэ комплексым ихъызмэтшIаплэхэм электрическэ энергиерэ фабэрэ зэрагъэфедатгъэм ыпкIэ зэратыгъэр джыри зэуплэкIужыгъэн фае. ХъызмэтшIаплэ заулым газымкIэ чыфэхэр ательыр замытыжыкIэ, игъом унэхэр амыгъэплъын алъэкIышт, юфыр ащ нагъэсы хъуштэп, — хигъэунэфыкIыгъ Тхаклушынэ Аслъан.

Республикэм и предприятия 8-у фабэр алкIэ зыгъахъэхэрэм непэкIэ газыр афыпаупкIыгъ. Адыгеим и коммунальнэ

хъызмэт иорганizationsхэм пшэздэкIыжы гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Газпром межрегионгаз Майкоп» зыфиIорэм ыпашхъэ гъэстыныпхъэмкIэ сомэ миллион 161-м ехъу, электричествэм пae сомэ миллион 42-рэ фэди зчыфэху атель.

ГазыпкIэм и тынкIэ анахъэу юфхэр зычыдэхэр Кошхъэблэ районыр ары. Мы районым и предприятия 4-мэ — муниципальнэ хъызмэтшIаплэхэу «Майский» «Дмитриевское» «Кошехабльское» зыфиIохэрэм чыфэху сомэ миллион 26,7-рэ атель. Адыгэжал ихъызмэтшIаплэхэу «Услуга» зыфиIорэм чыфэху сомэ миллион 53,3-рэ, Джэджэ районым имуниципальнэ хъызмэтшIаплэхэу «Теплосети» зыфиIорэм сомэ миллион 27,4-рэ атель.

Мы ильэсым газымкIэ чыфэ апэрэу къызытефэгъэхэм ахэфагъэх ТэхъутэмыкIэе, Мыекъопэ,

НэкIубгъохэм арытхэр:

✓ Лъэпкъ пстэури щэгупсэфы.

я 2-рэ н.

✓ Ильэс 90-рэ хъурэ гъогу.

я 3-рэ н.

✓ Космосым сыдэуштэу унэсыщта?

я 6-рэ н.

✓ Лыгъэм ищыс.

я 7-рэ н.

Красногвардейскэ районхэр. ГушыIэм пae, пшэздэкIыжы гъэнэфагъэ зилэ хъызмэтшIаплэхэу «Теплоэнерго-1» зыфиIорэм чыфэху сомэ миллион 1,9-рэ, «Прогрессым» — сомэ миллион 1,6-рэ, «Зенит-2» зыфиIорэм — сомэ миллион 1,8-рэ, «Теплотехникым» — сомэ миллион 2,1-рэ, муниципальнэ хъызмэтшIаплэхэу «Хатукайское» зыфиIорэм — сомэ миллион 6,4-рэ, «Красногвардейскэм» — сомэ миллион 3,5-рэ атель хъугъэ.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ипресс-кыулыкIу

ИюфшIагъэхэм осэшхо яI

Мы мафэхэм ХъэдэгъэлIэ Аскэр къызыхъугъэр ильэс 90-рэ зэрэхъурэр Адыгеим щыхагъэунэфыкIы. Гуманитар ушэтынхэмкIэ Адыгэ республикэ институтэу КIэрэщэ Тембот ыцIэ зыхъырым тыгъуасэ «Адыгэ лыхъужэ эпосэу «Нартхэр»: тарихыыр ыкIи непэрэ мафэр» зыфиIорэ шIэныгъэ-практическэ конференцие щызэхашагъ.

— ХъэдэгъэлIэ Аскэр июфшIагъэхэм осэшхо яI, — ипэублэ гушыIэ къышыхигъэщыгъ институтым ипашхэу Бырсыр Батырбий. — Нартхэм апыл къэбархэр тхыгъэхэу томиблымэ аригъэкIухи, адыгэ лъэпкъым кIэн лъаплэу къыфигъэнагъ. ШIэныгъэ июфшIагъэу иIэхэм анэмыкIэу тхыгъэхэр ащ бэу иIэх.

Апэрэ повестэу «Адыгэм ыпхъу» зыфиIорэм осэшхо фашы.

АР-м гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэ кIэ иминистрэ игуадзэу Алий Марыет къыхигъэщыгъ ХъэдэгъэлIэ Аскэр ихъатыркIэ адыгэ лъэпкъыр зэрэдунаеу зэлашIэ зэрэхъугъэр. Ащ итхыгъэхэм кIэлэеджакIохэр яцIыкIугъом къыщегъэжыагъэу нэIуасэ афашIых, шIум, дэхагъэм къыткIэхъухъэрэ лIэужхэр афэгъасэх. «Нартхэм ямашIо орэмыкIуасэ» зыфиIорэ юфтхьабзэр ежыри хэлажэзэ еджапIэхэм бэрэ зэрашызэхашагъэр къылуагъ, ныбжыкIэхэр адыгэ фольклорым нахъ фэщагъэ хъунхэм, адыгэхэм ятарихъ нахъ нэIуасэ фэхъунхэмкIэ шлуагъэ ащ къыхыгъэу зэрилытэрэр къыхигъэщыгъ.

Иныбджэгъуштыгъэу Пэншъу Сэфэр тхакIохэм ацIэкIэ гушыIэ зыратым къыхигъэщыгъ ХъэдэгъэлIэ Аскэр лъэпкъыр зэрыгушхон икъун июфшIагъэ къызэригъэнагъэр. Нартхэм афэгъэхыгъэу ытхыгъэр егъэшIэрэ мыльку

адыгэхэм зэраIэщтыр къылуагъ.

Нэужым филологии шIэныгъэхэмкIэ докторэу, IорыуатэмкIэ отделым ипашхэу Цукъо Нэфсэт «Лыхъужэ эпосэу «Нартхэр»: изгъэшIэн, изхэфын, икыдэгъэкIын», филологии шIэныгъэхэмкIэ докто-

рэу Шхъэлэхъо Абу «ХъэдэгъэлIэ Аскэр адыгэ поэзиерэ нарт эпосымрэ ялэжэкIошху» зыфиIорэ псалгъэхэр къашыгъэх.

ПАТЫКЪО Анет.
Сурэтыр Iэшынэ Аслъан къытырихыгъ.

Лъэпкъ зэгурылоныгъэр — пстэуми апшъ

— Политикэ зыпкытыныгъэмрэ лъэпкъ зэгурылоныгъэмрэ шьолъырым хэбьоньгъэ ышлынымкIэ мэхъанэшхо зилэ лъэныкъоу шытых. Республикэм илэшхъэтетхэм цыф лъэпкъыбэ зышызэдэлэсэурэ Адыгеим лъэпкъ, дин Ioфыгъохэм лъэшэу аналэ ащытырагъэты, — кылыуагъ А. К. Тхьаклу-щынэм.

— Адыгэ Республикэм лъэпкъы 100-м ехуэ шэпсэу, обществоннэ объединение 500 фэдиз шызэхэшагъ. Ащ хэхъэх лъэпкъ культурнэ объединениехэр: Адыгэ Республикэм иобщественнэ-политикэ движениеу «Адыгэ Хасэр», общественнэ-политикэ организациеу «Адыгеим иславянхэм я Союз», урымхэм яобщественнэ объединениеу «Арго», къэндзалхэм якультурнэ-просветительскэ обществэу «Дуслык», общественнэ организациеу «Адыгеим ис ермэлхэм я Ассоциацие», курдхэм яобщественнэ организациеу «Агры», Урысые общественнэ организациеу «Урысые азербайджан конгрессым» и Адыгэ къутамэ, джащ фэдэу Пшызэ шьолъыр къээзкъыдзэм и Мыекъопэ къутамэ.

Мы общественнэ объединениехэм ялофшIэн анахъэу зытегъэпсыхьагъэр лъэпкъхэм

яшэн-хабзэхэр кызызтегъэнэжыгъэнхэр ыкIи хэхьоныгъэ ягъэшлыгъэныр, обществэм культурамкIэ, социальнэ лъэныкъомкIэ ыкIи нэмыкIэхэмкIэ зыфэныкъохэр егъэгъотыгъэнхэр, цыфхэм ягъэсэныгъэ зыкыегъэлэтыгъэныр ары.

Непэ Адыгэ РеспубликэмкIэ лъэпкъ зэфыштыкIэхэм япхыгъэу узыгъэгумэкIын Ioф шыIэп. Еж ялэпкъ нэмыкI кызызшырамыдзэрэ зэпэуцужыныгъэ горэми мыщ тыщырихьылэрэп. Ар зишлуагъэр культурам ылъэныкъокIэ, ягушхьэлэжыгъэкIэ республикэм шыпсэурэ лъэпкъхэр бэмэ зэрэзэрапхырэр, зы тарихъгъогу бэшлагъэу ахэм кызызэрэзэдаклурэр ары.

Лъэпкъ, дин зэфыштыкIэхэм, этнополитикэм языхтэ зэпхыгъэр лъэпкъытIумэ — урысхэмрэ адыгэхэмрэ зэдэлэжэныгъэ-зэгурылоныгъэу азыфагу илбыр ары. Темыр Кавказыр зыпштэкIэ, Адыгей закъор ары урысэу мыщ шыпсэухэрэр икIыжыныхэм Ioфыр нэзымыгъэсыгъэр. Урысхэмрэ адыгэхэмрэ япчъагъэ кышыкIэныр кызыхэкIырэр ядунай зэрахъожьырэр ары.

ЛъэпкъытIумэ зы тарихъгъогу кызызэрэзэдаклугъэм, адыгэ хабзэмрэ славян культурэшхомрэ

яфэмэ-бжымэ зэрэзэтырихьагъэм апае гушхьэлэжыгъэ бай зэдырIэлэ хугъэ.

Республикэм этнополитикэ шыIэныгъэкIэ анахъэу мэхъанэ зилэхэр урысхэмрэ адыгэхэмрэ ары.

Терроризмэм пэшIуеклогъэнымкIэ федеральнэ законодательствэр гъэцкIэгъэным пае Адыгэ Республикэм икыэралыгъо хабзэ икыулыкьухэм экстремизмэм республикэм шыпэуцужыгъэным, лъэпкъ, дин зэгурылоныгъэр къэухъумэгъэным, общественнэ-политикэ зыпкытыныгъэр кызызтегъэнэжыгъэным атегъэпсыхьэгъэ Ioфтхьабзэбэ зэрэхъэ.

2008 — 2012-рэ илъэсхэм терроризмэм пэуцужыгъэнымкIэ Урысые Федерацием кышыыхахыгъэ IoфшIакIэм диштэу Адыгэ Республикэм икыэралыгъо хабзэ икыулыкьухэр чанэу мэлэжъэх.

Республикэм икыэбар лыгъэлэс амалхэу «Адыгэ макъэм», «Советскэ Адыгеим», муниципальнэ гъэзетхэу «Майкопские новости», «Красное знамя», «Дружба», «Единство», «Согласие», «Маяк», «Заря», «Теучежские новости», «Кошехабльские вести» зыфилохэрэм янэкIубгъохэм терроризмэм пэуцужыгъэнымкIэ хэбзэухъумэкIо кыулыкьухэр зыхэлэжъэрэ, мы лъэныкъомкIэ цыфхэм адызэрахъэрэ Ioфтхьабзэхэр, терроризмэм пэуцужыгъэнымкIэ Адыгэ Республикэм икомиссие иIoфшIэн зэрэзыхищэрэр, дин пащэхэм, Адыгэ Республикэм иобщественнэ организациехэм ялыкIохэм терроризмэмрэ дин экстремизмэмрэ ябэныжыгъэнымкIэ Ioфыр ашIэхэрэр игъэклогыгъэу кыащыралотыкIы.

Терроризмэм пэуцужыгъэным фэгъэхьыгъэ Ioфыгъом икызыIухын дин IoфышIэхэр, общественнэ организациехэм ялыкIохэр, шIэныгъэлэжъхэр, искусствэмрэ культурамрэ яIoфышIэхэр кыахъэлажъэх.

Кыэралыгъо телерадиокомпаниеу «Адыгеим» общественнэ мэхъанэшхо зилэ лъэныкъохэмкIэ, лъэпкъ, дин зэгурылоныгъэм япхыгъэхэмкIэ адыгабзэкIэ ыкIи урысыбзэкIэ къэтынхэр 2012-рэ илъэсым кыгъэхъазырынхэм тегъэпсыхьэгъэ Iуагъэ дашыгъ.

Телекыэтынхэу «Азан», «Миряне» зыфилохэрэм ислъам, чыристан диным яхабзэхэм, дин мэфэкIхэм, шэн-хабзэхэм кыащатэгущыIэх, диныр зылэжыгъэхэрэм, культурам иIoфышIэхэм, общественнэ IoфышIэхэм амал араты ахэм кыащыгушIэхэу, социальнэ мэхъанэ зилэ IoфыгъохэмкIэ яеплтыкIэхэр кьа-Iонхэу, цыфхэм зафагъэзэнхэу.

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2010-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 14-м ышлыгъэ унашъоу N 250-р зытетымкIэ плэлэ кIыхьэм телытэгъэ программэу «Лъэпкъ-культурэ хэхьоныгъэмрэ экстремизмэм пэуцужыгъэнымрэ» зыфилохэр аухэсыгъ, 2011 — 2015-рэ илъэсхэм ар агъэцкIэн фае.

Мы программэр анахъэу зыфитегъэпсыхьагъэр лъэпкъхэм зэдиштэу культурнэ хэхьоныгъэ ягъэшлыгъэныр, политикэ зыпкытыныгъэу шыIэр кызызтегъэнэжыгъэныр ары. Мы программэм игъэцкIэн пае сомэ миллион 17-рэ мин 406,5-рэ Адыгэ Республикэм ибюджет кыахъэгъэкIышт.

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2009-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 31-м ышлыгъэ унашъоу N 257-р зытетымкIэ пшъэрылъ гъэнэфагъэ зилэ республикэ программэу «Пшызэ шьолъыр къээзкъыдзэ обществэм и Мыекъопэ къээзкъ кьутамэ 2010 — 2012-рэ илъэсхэм кыэралыгъо IэпыIэгъу егъэгъотыгъэныр» зыфилохэр аухэсыгъ. Мы программэр анахъэу зытегъэпсыхьагъэр къээзкъхэм яшэн-хабзэхэр, якультурэ кызызтегъэнэжыгъэнхэмкIэ ыкIи хэхьоныгъэ ягъэшлыгъэнымкIэ кыэралыгъо IэпыIэгъу ягъэгъотыгъэныр, Пшызэ шьолъыр къээзкъыдзэ обществэм и Мыекъопэ къээзкъ кьутамэрэ Адыгэ Республикэм икыэралыгъо хабзэ игъэцкIэкIо кыулыкьухэмрэ азыфагу зэпхыныгъэу илбыр гъэпытыгъэныр ары. Мы программэм сомэ миллион 4-рэ мин 356-рэ кыыфахъэгъэIынэу щыт.

Программэм кыделъытэ къээзкъхэм яшэн-хабзэхэм атегъэу ныбжыкIэхэр плугъэнхэмкIэ, къээзкъхэм ятарихъэр якультурэрэ язэгъэшIэн фэгъэгъэгъэшт кружокхэм язэхэщэнкIэ, фольклор творческэ коллективхэм

мылкъу IэпыIэгъу ягъэгъотыгъэнымкIэ къээзкъ обществэхэм адеIэнхэр, джащ фэдэу илъэс къэс къээзкъ культурам ифестиваль зэхэщэгъэныр, Теклоныгъэм и Мафэ, Адыгэ Республикэм и Мафэ, Пшызэ шьолъыр шыпсэурэ къээзкъхэр заушынжыгъэ Мафэр, Пшызэ шьолъыр ис къээзкъхэм яобществэ зызэхэщэгъэ Мафэр хэгъэунэ-фыкIыгъэнхэр.

Адыгэ Республикэм икыэралыгъо хабзэ игъэцкIэкIо кыулыкьухэм Пшызэ шьолъыр къээзкъ обществэм и Мыекъопэ къээзкъ отдел хэтхэр гухэлъ гъэнэфагъэ зилэ ведомствэ, республикэ программэхэм кыащыдэлъытэгъэ Ioфтхьабзэхэм язэшIохын ренэу хагъэлажъэх.

Адыгэ Республикэм илэпкъ зэгурылоныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ лъэныкъо шъхьалэмэ ащыщ ныбжыкIэхэм патриотическэ плуныгъэ тэрэз ягъэгъотыгъэныр. Шэлэ кIыхьэм телытэгъэ программэу «Адыгэ Республикэм шыпсэухэрэм 2011 — 2015-рэ илъэсхэм патриотическэ плуныгъэ тэрэз ягъэгъотыгъэныр» зыфилохэр диштэу а Ioфыр агъэцкIэ. Мы программэр анахъэу зытегъэпсыхьагъэр зэгурылоныгъэрэ здегъэгъэгъэныгъэрэ зыхэлэ обществэ зыкI гъэпсыгъэныр ары. Ащ пае Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет сомэ 29553413,3-рэ кыахъэгъэкIышт.

Адыгэ Республикэм икыэралыгъо ыкIи игъэцкIэкIо хабзэ икыулыкьухэм общественнэ организациехэм яIoфшIэн мэхъанэшхо ратызэ, ныбжыкIэхэм лъэпкъ зэхэдз ямыIэу плугъэнхэмкIэ, лъэпкъ, дин зэфыштыкIэхэр дэгъунхэмкIэ, Адыгэ Республикэм шыпсэурэ лъэпкъхэм азыфагу илэ зэгурылоныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ Ioфышхо ашIэ. МышкIэ пшъэрылъ шъхьалэу зыфагъэуцужьырэр республикэм ис лъэпкъ пстэуми якультурэ шъхьафитэу хэхьоныгъэ ышлынымкIэ амал дэгъухэр ягъэгъотыгъэнхэр ары.

Диаспорэм дэлэжъэгъэныр Урысыем икыэралыгъо политикэ изы лъэныкъо шъхьалэхэм зэу ашыщ.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэ инпресс-кыулыкьу кытыгъэ къэбархэр кызыфэдгъэгъэгъэхъэ кыэдгъэхъазырыгъ.

Ныбджэгъу лъапIэхэр!

Темыр Кавказым ичIыпIэ анахъ дахэхэм ащыщ Адыгэ Республикэм хэхъэрэ Шэуджэн районым тэ тыщэпсэу.

Чыгоу ылыгъымкIи, шыпсэурэ нэбгырэ пчъагъэмкIи тирайон инэп, ау Адыгеим итарихъ ащ чыпIэшхо щеубыты. Адыгеим автономие иIэу зыхъугъэмрэ районыр зызэхэшагъэмрэ илъэс 90-рэ зышыхъурэм амал тIи тичыгу гнупсэ итарихъ джыри зэ зыфэдгъэгъэнэу, зилофшIэнкIэ,

зитворчествэкIэ, зилыблэнагъэкIэ ащ шытхъу кыфэзыхыгъэхэр тыгу къэдгъэкIыжыныу.

Непэ тэ тицыхъэ телъэу къэтIон тлэкIышт районым хэхьоныгъэ зэришIырэр. Илъэситфым кыкIоцI псэупIабэмэ зэхьокIыныгъэшIухэр ащыхъугъэх. Шэуджэн районым къоджэ псэупIи 6, къоджэ, къутыр, поселкэ 30

хэхъэх. ТипсэупIэхэм хэхьоныгъэ зэрэшIырэм елытыгъэгъэшт зэрэрайонэу шыIэкIэ-псэукIэм зыкызырэгъэщIэ-тыштыри. Непэ тIэкIу-тIэкIузэ мэкъумэщыр ылэ теуцожьы, мэкъумэщ хызмэтшIэпIэ инхэри, мэкъумэщышIэ-фермер хызмэтшIапIэхэри зэхэщэх. Шэуджэн районым шыпсэухэрэм лэжыгъэр нахьыбэу кыахьыжызыз, гъэхъэгъэ-

шхохэу районыр цIэрыIо зышлыгъагъэхэм кыафагъэгъэгъэхъы.

Шэуджэн районым исхэр кыд-демылагъэхэмэ, нахьышIоу псэунхэм ахэр фэмыбанэщтыгъэхэмэ, мы аужырэ илъэсхэм зэшIотхыгъэхэр кыд-дэхъуштыгъэп. Мы охътэ благъэм тищыIакIэ нахьышIу зэрэхъуштым тицыхъэ телъ.

ХЪУАЖЪ Налбыл. Муниципальнэ гъэпсыкIэ зилэ «Шэуджэн районым» ипаш.

Шэуджэн районым имэфэкл хегъэунэфыкы

ХЪУАЖЬ Налбий:

«Социальнэ Иофыгъохэм язэшлохын типшъэрыль шъхьаI»

Шэуджэн районыр зы-
зэхашагъэр илээс
90-рэ, къуаджэхэу Хъа-
курынэхьаблэрэ Мам-
хыгъэрэ зыщылэхэр
илээси 150-рэ ыкIи Со-
ветскэ Союзым и Лы-
хъужъэу Андырхъое Хъу-
сен имузейи къызызэ-
луахыгъэр илээс 30 зэрэхъухэрэм афэгъэ-
хыгъэ мэфэкл Иофтхьабзэхэр Ионыгъом и
27 — 28-м районым щыклоштых. Ащ щып-
сэурэ цыфхэр лэжьаглохэу, зэгурылохэу,
хьалэлхэу, хьакIэм дахэкIэ пэгъокIыхэу
сыдигъуи ягъогу къакулгъ. Районыр мы-
нышхо нахь мышIами, республикэм, Уры-
сыем ящытхэу языгъэлогъэ цыф цIэрыло
пчъагъэ къыкIыгъ. Джырэ уахътэ къуаджэу,
къутырэу, поселкэу 30 ит, ахэм хэхъо-
ныгъэхэр ашIых, ыпэкIэ лъэклуатэх. Непэ
районым ищылэкIэ-псэукIэ зыфэдэр,
гъэхьагъэу ыкIи гумэкIыгъоу илэхэр,
пшъэрыльэу зыфигъэуцужыхэрэр
зедгъашIэм тшIоигъоу муниципальнэ гъэ-
псыкIэ зилэ «Шэуджэн районым» иадмини-
страция ипашцэу Хъуажь Налбий гущылэгъу
тыфэхъугъ.

— Илээси 8 хъугъэу сикоман-
дэ сигъусэу районым социальнэ-
экономическэ хэхъоныгъэхэр
ышIынхэм, цыфхэм ящылэкIэ-
псэукIэ нахьышIу хъуным та-
дэлажъэ, — еIо пашэм. —
Шыпкхэр пIощтмэ, экономикэр
нахь зыпкэ иуцонэу зыригъэ-
жагъэр 2006-рэ илээсым къы-
щыублагъ. Мы уахътэм къы-
клоцI социальнэ Иофыгъохэм
язэшлохын нахь тыналэ тедгъэ-
тыгъ. Совет хабзэм илэхъан
щэм, лым якъэхьыжын, лэжьы-
гъэм илухыжын нахь ыуж ти-
тыштыгъэмэ, джы цыфхэр
зыгъогумэкIырэ социальнэ Иофы-
гъохэм язэшлохын пшъэрыль
шъхьаIэу зыфэтэгъэуцужы. Ти-
ИофшIэн зетэгъажъэм, районым
ит псэупIэ 30-м щыщэу гъэсты-
ныпхэ шъуантIэр, псыр зила-
гъэр 4 нылэп. Республикэм ипа-
щэхэм, муниципальнэ образова-
нием Иофышхоу ашIагъэм
яшIуагъэкIэ джырэ уахътэ про-
цент 95-мэ ящыклагъэр ядгъэ-
гъотыгъ. Къэнэжыгъэхэм охътэ
кIэкIым къыклоцI газыри, псыри
афетшIэлIэшт, амалэу щылэмкIэ
цыфхэм Ипылэгъу тафэхъушт.

Илээси 6 — 7-кIэ узэкIэлэбэ-
жымэ, районым ит еджапIэхэм,
кIэлэцIыкIу ИыгышIэхэм языгъэ
зэрэдигъэр пашэм къыхегъэщы.
Федеральнэ ыкIи республикэ
бюджетхэм, ежхэм ахыщэу халь-
хьагъэм яшIуагъэкIэ гъэсэны-
гъэм ыкIи псауныгъэр къэуху-

мэгъэным яучреж-
дениехэм ащыщы-
бэхэм гъэцэкIэ-
жынхэр арашIылагъэх, аужырэ
шапхэхэм адиштэу зэтырагъэ-
псыхагъэх. Ар хэгъэки, непэ
псэолакIэхэр ашIынхэ гухэлъ-
хэри щылэх. Мы аужырэ илээ-
си 5—6-р пштэмэ, районым со-
циальнэ хэхъоныгъэхэр ышIын-
хэр сомэ миллиард 1,4-рэ фэдиз
халхьагъ. ЗишIогъэшхо къэ-
кIуагъэхэм ащыщых Урысыем
шагъэнэфэгъэ Лъэпкъ проектхэр,
гъэсэныгъэм ыкIи псауныгъэр
къэухъумэгъэным ялэныкхэхэм
ягъэкIэжын эпхыгъэ програм-
мэхэр, анахъэу программэу
«Къуаджэм хэхъоныгъэхэр
егъэшIыгъэныр» зыфилорэр. Мы
аужырэ программэм ишIуагъэкIэ
районым ит псэупIэхэм гъэсты-
ныпхэ шъуантIэр, псыр ара-
щэллагъ, ау ащ пэлухьэгъэ ахъ-
щэм ипроцент 35-р ежэ мунци-
палитетым къыгъотыгъ. Районым
ит бюджет учреждениехэм ягъ-
гъын пэлухьэрэ сомэ миллио-
ни 105-м щыщэу миллион 35-рэ
фэдизыр ежэ муниципальнэ об-
разованием къэгъахъэ, адэр
хабзэм къыреты. Джащ фэдэу
федеральнэ ыкIи республикэ
программэхэм ахэлэжъэхэм амал
яIэным илээс къэс ежхэм яахъ-
щэу гурытымкIэ сомэ миллион
40— 45-рэ фэдиз пэлугахъэ.
АщкIэ район администрацием
ипашцэ афэраз АР-м и Къэра-

лыгъо Совет — Хасэм идепута-
тыгъэу, джы республикэм
лъэпкъ ИофхэмкIэ, IэкIыб къэ-
ралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэ-
гъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэм-
кIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамал-
хэмкIэ и Комитет итхьаматэу
Шъхьэлэхэу Аскэр, АР-м и Пар-
ламент идепутатхэу Ауль Вяче-
слав, Къэгъэгъэж Мурат, Влади-
мир Нарожнэм, джащ фэдэу
районым къышхыгъэхэу ти-
къэралыгъо инэмыкI чIыпIэхэм
непэ ащыпсэухэрэм.

ЗэшIуахыгъэр бэми, джыри
Иоф зыдэпшIэн, уналэ зытеб-
гъэтын фэе лэныкхъоу щылэр
зэрэмымакIэр Хъуажь Налбий
къыхигъэщыгъ. Анахъэу джыри
зэ ыналэ зытыридагъэр социаль-
нэ Иофыгъохэм язэшлохын, цыф-
хэм лэжьапкIэр игъом ятыгъэ-
ныр, ИофшIэлIэ чIыпIагIэхэр
къызылухыгъэнхэр арых.

Лэжьыгъэм икIэгъэжыныкIи,
илухыжыныкIи Шэуджэн рай-
оным сыдигъуи пэрытныгъэ
ылыгъ. Советскэ Союзым илээ-
хъан егъэпшагъэми, чIыгу гек-
тарым лэжьыгъэу къырахыжы-
рэмкIи, апхьырэмкIи районым
хэхъоныгъэхэр нахь ышIыгъэх.
Мы илээсым ом изытет зэрэдэ-
игъэм, осыр зэрэмэклагъэм ыкIи
лэжьыгъэхэм альапэс чыIэм зэ-
рыстыгъэм къахэкIыкIэ къахы-
жыгъэр бэкIэ нахь макIэ хъу-
гъэ. Ау мыгъэ лэжьыгъэм ыуасэ
зэрэдэклоягъэм мэкъумэщышIэ-
хэр егъэгъушIох. Гущылэм пашэ,
2011-рэ илээсым тыгъэгъэзэ ма-
зэм килограммым ыуасэ сомэ
7 — 8-м шIомыкIыштыгъэмэ,
джы ар сомэ 15-м къехъугъ, ко-
цыми, нэмыкI лэжьыгъэхэм
ауасэ къыхэхъуагъ. Ащ ишIуа-
гъэкIэ чIэнагъэу ашIыгъэхэр осэ
инхэмкIэ зэклагъэхьажых. Мы
илээсым лэжьыгъэ гектар мин 16
— 17 фэдиз апхьынэу районым
шагъэнафэ. Джырэ уахътэ ма-
жъох, мапхъэх. Иофхэр зэрэлы-
кIуатэрэм уигъэрэзэнэу щыт,
хызмэтшIаплэхэм ящыклагъэр
зэкIэри арагъэгъоты, амалэу
щылэмкIэ Ипылэгъу афэхъух.

— Илээси 7 горэкIэ узэкIэлэ-
бэжымэ, районым ит колхозхэр,
зэкI пIоми ухэмыукхонэу, зэте-
зыгъагъэх. Илээс заулэкIэ ахэр
зетедгъэуцожынхэ тлэкIыгъэ,
джыдэдэм мэкъумэщ хызмэт-
шIэлIэ инхэм ыкIи гурытхэм Иоф
ашIэ. Джащ фэдэу мыбэми,
бюджетым игъэпсынкIэ мэхъа-
нэшхо зилэ хызмэтшIаплэхэр,
заводхэр тилэх. Анахъэу къыхэз-
гъэщымэ сшIоигъу МэрэтыкIо
Айдэмыр зипэщэ зэфэшIыгъэ
Iахъэхэлэ обществоу, щэм шхы-
ныгъо зэфэшхьафхэр хэзышIы-
кIырэ заводэу «Шовгеновский»
зыфилорэр. Мы Иофым нэмы-
кIэу зигугъу къэтшIыгъэ кIэла-
кIэм ыпшъэ ифэрэр макIэп. Чы-
гухэр елэжьых, былымхэри
ехъух, шыхэр зыщылэгъэ завод
къызылухыгъ, нэмыкIэу зэшIуи-
хырэри бэ. Республикэ шыгъэ-
чъапIэри ышъфыжыгъэу зэты-
регъэпсыхъэ. Пшъэдэжыгъэ гъэ-
нэфагъэ зилэ обществохэу «Заря»,
«Премиум» зыфилорэрэм, нэ-
мыкI хызмэтшIаплэхэми бэкIэ
тащэгугъы.

Районым кIыхьэрэ инвестор-
хэм япчъагъэ зэрэмыбэр къыдэп-
лыгъэмэ, хызмэтшIэлIэ инхэм,
заводхэм, предприятиехэм яИоф-
шIэн зэрэзыхащэрэм мэхъанэшхо
илэ мэхъу.

— Шэуджэн районыр зыдэ-
щыс чIыпIэр инвесторхэмкIэ
хъопсагъоу зэрэщымытым къы-
хэкIыкIэ, мыщ ахъщэ къыхэ-
зылхъэ зышIоигъоу къагIорэр
мэкIэ дэд. Итхъухьэхэрэ къыд-
дэхъуным фэшI тигъунэгъу
Краснодар краим, федераль-
нэ гъогухэм тязыпхышт лъэ-
мыджхэр, проект гъэнэфагъэ-
хэр тищыклагъэх, — еIо Хъуажь
Налбий.

Мы аужырэ илээсхэм къоджэ
псэупIэхэм адэс цыфхэм япчъа-
гъэ къызэрэщыклагъэр гукъау
зэрэщытыр район администраци-
ем ипашцэ къыхегъэщы. Къэхьурэ
сабийхэм япчъагъэ тIэкIу дэдэ
нахьыбэ хъугъэ нахь мышIами,
Иофхэм изытет уигъэрэзэнэу шы-
тэп. Гущылэм пашэ, ыпэкIэ рай-
оным ит гурыт еджапIэхэм нэб-
гырэ мини 3,5-рэ ачIэсышты-
гъэмэ, джы а пчъагъэр минитIум
тIэкIу къехъу нылэп. Классхэу
нэбгыри 6 — 7 нахь зэрымыс-
хэри щылэх. Джахэм къахэкIы-
кIэ ИофшIэхэм япчъагъэ нахь

макIэ шIыгъэным эпхыгъэ уп-
чIэхэр къэуцух.

— Дэгъуми, дэими непэ ти-
къуаджэхэм зэкIэми культурэм
иунэхэр, еджапIэхэр адэтых. Адэ
ахэр тимиIэжхэ хъумэ сы-
дэуштыгъэ тыхъушта? — еIо Хъу-
ажь Налбий. — Мы учреждени-
ехэр зэхэтакхэхэмэ, цыфхэр
цIыкIу-цIыкIоу псэупIэхэм адэ-
кIыжыштых, яунэхэр абгынэ-
штых. ТиIэх непэ мары къутыр-
хэу зы нэбгыри зыщымыпсэу-
жыхэрэр. Шыпкхэр пIощтмэ,
мы лэныкхъомкIэ къалэмрэ
къуаджэмрэ зэбгъэпшэнхэр сэ
сшъхьэкIэ тIэкIу сшIотэрэзэп.
Арышъ, УФ-м и Правительствэ
мыщ еплъыкIэу фыриIэр зэбли-
хъунэу тыщэгугъы.

Шэуджэн районым иадмини-
страция, къоджэ псэупIэхэм,
предприятиехэм Иоф ащызышIэ-
хэрэм, пэшэныгъэ зезыхьэхэрэм
япроцент 90-м ехъур зэрэныб-
жыкIэхэр Н. Хъуажьым игуа-
пэу къыхигъэщыгъ. Районым
инеушырэ мафэ ахэр ары лы-
зыгъэклотэштхэр.

Планэу яIэхэм ащыщых гъэ-
стыныпхэ шъуантIэр, псыр
къэнэжыгъэ псэупIэхэм алы-
гъэлэсыгъэныр, социальнэ мэхъа-
нэ зилэ псэуалэхэр ухыжыгъэн-
хэр, кIэу шIыгъэнхэр, шIуагъэ
къэзытышт проектхэр, програм-
мэхэр щылэныгъэм щыпхыры-
щыгъэнхэр.

Налбий фэдгъэгъэзэ упчIэхэм
шъхьэныгъэу, шыпкыагъэ хэ-
лэу джэуапхэр къаритыжыгъ,
гъэхьагъэхэм адаклоу, районым
гумэкIыгъауабэ, щыкIэгъауабэ зэ-
риIэри къыхигъэщыгъ. Ахэр зэ-
шIуахынхэм зэрэфэхьазырхэр
пытагъэ хэлэу къылуагъ.

Мэфэклэу къэблагъэхэрэм
афэшI районым шыпсэухэрэм
Хъуажь Налбий афэгъушIо.
Ябын-унагъохэм псауныгъэ пы-
тэ арылэу, зыми щымыкIэхэу
псэунхэу, джащ фэдэу Адыгейм
исхэм зэкIэми щылэкIэ-псэукIэ
дэгъу яIэу, гъэхьагъэхэр ашIы-
хэзэ ыпэкIэ лыкIотэнхэу афэ-
лэаIо.

Ионыгъом и 27—28-м рай-
оным спорт зэнэкъокхухэр,
шыгъачхэр, культурнэ програм-
мэхэр, адыгэ джэгур, нэмыкI
Иофтхьабзэхэри щыклоштых,
ахэм шъуаплгъынэу ыкIи шъуа-
хэлэжъэнэу зэхэщаклохэм шъу-
рагъэблагъэ.

Шэуджэн районым имэфэкI хегъэунэфыкIы

Анахь дэгъухэм ащыщ

Шэуджэн районым ит къуаджэу Джыракъые Иоф шы-зышIэрэ хьызмэтшIапIэу «Премиум» зыфиорэр районым имызакъоу, республикэм шыла-жэхэрэмкIи анахь дэгъухэм ахалыгъэ. Мыщ ипашэр Лъэ-устэнджэл Мэдин ары.

ХьызмэтшIапIэм иаграном шъхьалэу Къохъужь Гъумэр къызэрэтиуагъэмкIэ, непэрэ мафэхэм яхъулэу чыгу гектар 3100-рэ алжыкы. Шэуджэн районым даклоу, Джэджэ ыкIи Кош-хьэблэ районхэм чыгухэр ащалыгъых.

Мыгъэрэ илъэсым къыдыхэ-лгытагъэу коц гектар 1400-рэ, рапс гектар 350-рэ, тыгъэгъэ-зэ гектар 850-рэ, натрыф гек-тар 400, нэмыкIхэри апхыгъа-гъэх, ахэр зэрифэшъуашэу Iуахыжыгъэх. НэмыкI мэкъу-мэщ хьызмэтшIапIэхэм ялгы-тыгъэмэ, гектар пэпчэ центнер пчъагъэу къырахыжыгъэми ыгъэрэзагъэх. Къахыжы-гъэмкIэ районым апэрэ чыплэр шаубытыгъ, республикэмкIэ ятIонэрэ хъугъэх. Лэжыгъэр зыщалыгъын алъэкIышт гъэ-тылышIэхэр ялэх.

— ТихьызмэтшIапIэ непэ нэбгырэ 30 фэдиз Iут, гуры-тымкIэ ахэм ялэжапкIэ сомэ мин 15—20-м нэсы, лэжыгъэр зыщыIутхыжырэ мазэхэм сомэ мин 80—100-м нэс къа-

гъахъэу къыхэкIы. Мафэ къэс ыпкIэ хэмылгъэу ахэр тэгъаш-хэх. Мы аужырэ илъэсхэр пштэ-мэ, техникэм ылъэныкъокIэ амалэу тIэкIэлэхэм нахь за-ушъомбгъугъ, аужырэ шапхэ-хэм адиштэрэ тракторхэр, ком-байнэхэр, нэмыкIхэри тилэх, чылапхъэм, гъэстыныпхъэм тащыкIэрэп. АщкIэ хьызмэт-шIапIэм ипашэу Лъэустэнджэл Мэдинэ инэу тыфэраз, тищы-клагъэр зэкIэри тегъэгъоты, — еIо Къохъужь Гъумэр.

Мыгъэ къахыжыгъэ лэ-жыгъэр шэпхъэшIухэм зэра-

диштэрэр, чылапхъэ ашIыштыр изытеткIэ анахь дэгъухэм зэ-рахалыгъэрэ агроном шъхьа-Iэм ипсалъэ къыщыхыгъэ-щыгъ. Сыд фэдэрэ лъэныкъо-кIи яшIуагъэ къызыгъэкIырэ район администрацием, рес-публикэм ипашэхэм рэзэныгъэ гушыIэхэр апегъохых. Джащ фэдэу мэкъумэщ хьызмэтым ылъэныкъокIэ шыIэ федеральнэ программэхэм яшIогъэшхо къызэрэкIорэр, къафатIушщырэ субсидиэхэр зищыклагъэм зэрэпIуагъахэрэр ащ къыти-луагъ.

— Пшъэрылъ шъхьалэу зы-фэдгъэуцужыкыхэрэм ащыщых чыгу гектар пчъагъэу ты-гъым джыри хэдгъэхъоныр, гъэхьагъэу тилэхэм къащыты-мыгъакIэу ыпэкIэ тылгыкIо-тэныр, — еIо Къохъужь Гъу-мэр.

Сурэтым итхэр: **Къохъужь Гъумэр; хьызмэтшIапIэм ыгъэфедэрэ техникэм щыщ.**

Нахьыбэ ашIышт

ПшъэдэкIыжъ гъэнэфагъэ зыхьырэ хьызмэтшIапIэу «Терминал — 7» зыфиорэм ипашэр Юрий Шаровыр ары. Мыщ нэкулхэр, лым хэшIы-кIыгъэ шхыныгъохэр (полу-фабрикатхэр) къыдегъэкIых. Непэрэ мафэхэм яхъулэу нэбгырэ 60-мэ Иоф шашIэ, япродукцие Адыгэ Республи-кэм, Краснодар краим, Уры-сыем инэмыкI шъолъырхэм ащылуагъэкIы.

— ТшIынэу итхъухъэгъэ цехэу квадратнэ метрэ 600 зэрылгыштым иухыжыын пшъэрылъ шъхьалэхэм ащыщ, — еIо пашэм. — Джыдэдэм мазэм къыкIоцI нэкулъ тонн 50 ыкIи агъэщтырэ шхыныгъо тонн 60 фэдиз къыдэтэгъэ-кIымэ, а пчъагъэхэм фэди-тIуцIэ ахэдгъэхъон гухэлъ тил.

Зэнэкъокъубэхэм ахэлажъэх

Шыхэр зыщалыгъэ заводэу къуаджэу Хьа-курынэхьаблэ дэтыр МэрэтыкIо Айдымыр къызэIуихыгъэхэм ащыщ. Ащ игугъу ашIэу зызэхэтхыгъэр бэшIагъэ, ау тыкIонэу хъугъэп. Мы мафэхэм ащ тыщылагъ, яIофшIэн зэрэзэ-хашэрэм зыщыдгъэгъозагъ. Заводым игъэIо-рышIаклоу Наталья Антонец къызэриуагъэмкIэ, непэ мыщ шы 50 фэ-диз шаIыгъ. Ахэм янахьыбэр Америкэм къырашгъэх, дунаим нахь шызэлъашIэу шы хъуным пылхэм къа-щашфэгъэх.

Шыхэр зыщалыгъ чыплэр къабзэу зэ-Iыхыгъ, тыдэ уплгъа-гъэми зы шIой цыкIу плъэгъуштыт. Арагъэ-шхыштыр ежъхэм яI, шыхэр агъэсэнхэм фэшI къызыщачы-хьэрэ губгъор зэты-рагъэпсыхьагъ.

Тикъэралыгъо ичIыпIэ зэфэшхьафхэм ащы-зэхашэрэ зэнэкъокъухэм ахэлажъэх, сыдигъуи анахь дэгъухэм ясатыр хэтых. ГушыIэм пае, УФ-м и Президент ышIэкIэ рагъэкIокIырэ зэ-нэкъокъухэм захэлажъэхэм, зы шым хагъэ-унэфыкIырэ чыплэр къыдихыгъ. Джащ фэ-дэу Адыгеим, Краснодар краим ащыкIорэ шыгъачэхэм бэрэ ащытекIохэу къыхэ-кIыгъ.

— ТиныбжыкIэ-хэм шыр шIу алъэ-гъоу гъэсэгъэнхэм фэшI ахэм апае Иоф-тхъэбзэ гъэнэфагъэ-хэр зэхашэхэзэ тшIы-нэу итэхъухъэ, — еIо Наталья Антонец. — Районым имэфэкI фэгъэхыгъэ шыгъа-чъэу шыIэщтым ти-шыхэр хэлэжъэщтых, мы спорт лъэпкыр зикIасэхэр зэкIэри ащ еплъынхэу къе-тэгъэблагъэх.

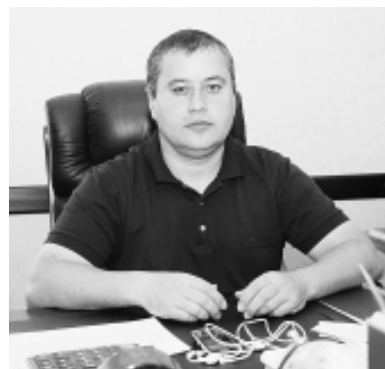
Лъэпкыыр рэгъушхо

Советскэ Со-юзым и Лыхъу-жъэу Андыхъое Хъусен Шэуджэн районым къыщы-хъугъ, шапIугъ. Хэгъэгу зэошхом илъэхъан тыхэгъэ-гу къыушхумэзэ ып-сэ ытыгъ. Адыгэ лъэпкыыр зэры-гушхорэ Лыхъу-жыым ишIэжъ райо-ным шыпсэхуэ-рэм агъэлъапIэ, ащ фэгъэхыгъэ Иофтхъэбзэ зэфэшхьафхэр илъэс къэс зэхашэх, ахэм цыфыбэ ахэлажъэ.

Сурэтым итыр: **Андыхъое Хъусен исаугъэгъэу къуаджэу Хьакурынэхьаблэ игупчэ шагъэуцугъэр.**

Джыри хагъэхъошт

Районым пэрытныгъэ шызы-Iыгъ предприятиеу бюджетым игъэпсынкIэ зишIогъэшхо къа-кIохэрэм ащыщ гъэщ заводэу «Шовгеновский» зыфиорэр. Ащ ипашэу МэрэтыкIо Айдымыр гушыIэгъу тыфэхъугъ, гъэхьагъэу ялэхэм, тапэкIэ пшъэрылгъэу зы-фагъэуцужыкыхэрэм тащигъэгъо-загъ. Ащ къызэриуагъэмкIэ, дунаим шызэлъашIэрэ адыгэ къуае, сулугуним, тхъу зэ-фэшхьафхэм, нэмыкI шхыны-гъохэм якъыдэгъэкIын заводыр пыл. Гукъау нахь мышIэми, а зэкIэри зыхашыкIырэ шэр ти-гъунэгъу Краснодар краим ичIыпIэ зэфэшхьафхэм къара-шы. ШэхэкIхэр Москва, Санкт-Петербург, Поволжьем, Урал нахьыбэрэмкIэ ащылуагъэкIых. Джащ фэдэу IэкIыб къэралхэу Казахстан, Белоруссием ащып-сээрэ цыфхэми ащ ялэшIугъэ зэхашIэн амал яI. Къое гъугъэ-хэр Америкэм бэмышIэу ащэн-хэу рагъэжъагъ. Пашэм къызэ-риуагъэмкIэ, компания инхэу «Ашан», «Перекресток», «Дик-си», нэмыкIхэми Иоф адашIэ.

Илъэс заулэм къыкIоцI заво-дыр аужырэ шапхъэхэм адиштэу зэтырагъэпсыхьагъ, IэкIыбым къышIадагъэкIырэ оборудовани-ери къащэфыгъ. Джащ фэдэу шэу къащэфырэр ыкIи шхы-ныгъоу къыдагъэкIырэр зэрашт-ным пае хьыз-мэтшIапIэм ежъ иавотран-спорт егъэфедэ.

Д ж ы р э уахътэ заво-дым нэбгырэ 300 фэдиз шэ-лажъэ, Иофэу зэшIуахырэм елгытыгъэу ялэжапкIэ гурытымкIэ

сомэ мин 12-м къыщегъэжъа-гъэу мин 20-м кIэхъэ. Ахэм апае зэтегъэпсыхьэгъэ шхапIэр, зызчатхьабыжыын ыкIи зыз-щагъэпсэфын алъэкIышт чы-плэхэр къыдыхэлгытагъэх.

Предприятием ипашэхэм пшъэрылгъэу зыфагъэуцужыкы-хэрэм ащыщых къыдагъэкIырэ продукцием ипчъагъэ хэгъэхъо-гъэныр, ар зыщылуагъэкIышт шъолъырхэр джыри нахьыбэ шIыгъэныр. Рахъухьагъэхэр къа-дэхъуным фэшI амалышIухэр зэралэкIэлым шчэ хэлъэп.

ЯхьызмэтшIапIэхэм ащыщэу гъомылэпхъэшI комбинатым игъэкIотыгъэу гъэцэкIэжынкхэр джыдэдэм зэрэщыкIохэрэр Мэ-рэтыкIо Айдымыр къытилуагъ. Ащ даклоу къужыым, хъа-мышхунтIэм ыкIи мээ къужыым ахашыкIырэ псы IэшIухэм якъыдэгъэкIын рагъэжъагъ. А ИофшIэныр тэрэзэу зэхэщэгъэ-ным фэшI оборудованиакIэ ащэ-фыгъ. КъыдагъэкIырэр Урысы-ем икыблэ шъолъырхэм ащы-луагъэкIы. Гухэлгъэу ялэхэр зэ-шIохыгъэ зыхьукIэ, нэбгыри 100 — 150-рэ фэдиэм мыщ Иоф-шIапIэ шагъотышт.

Мэкъумэщ комплексу «Шов-геновский» зыфиорэм чыгу гектар мини 5 фэдиз елжыкы, ащ къырахыжырэ коцым, натры-фым, тыгъэгъазэм, нэмыкI куль-турэхэм илъэс къэс ахагъахъо. IэкIыб къэралхэм къащадагъэ-кIырэ хъушхьафыкIыгъэ техни-кэр иI. Джащ фэдэу хьызмэт-шIапIэм къо ыкIи мэл шъхъэ мин зырыз ылыгъых. Гухэлгъэу иIэхэм ащыщ шэ къэзытырэ чэм шъхъэ минитIу фэдиш зыща-Iыгъыштым ишIын.

Сурэтым итхэр: **заводым ипа-шэу МэрэтыкIо Айдымыр; мыщ Иоф шызышIэхэрэмрэ къыдагъэкIырэ шхынхэмрэ.**

Шэуджэн районыр зызэхащагъэр ильэс 90-рэ ыкIи къуаджэхэу Хьакурынэхьаблэрэ Мамхыгъэрэ ильэси 150-рэ зэрэхъухэрэм афэгъэхьыгъэ мэфэкIымкIэ сичIыплэгъухэм сафэгушIо

СичIыплэгъу лъапIэхэр!

Тигупсэ Шэуджэн районыр зызэхащагъэр ильэс 90-рэ ыкIи къуаджэхэу Хьакурынэхьаблэрэ Мамхыгъэрэ ильэси 150-рэ зэрэхъухэрэ тигуапэу нелэ хэтэгъунафыкIы. Тирайонрэ тикъуаджэхэмрэкIэ ащ фэдизэу зигугъу къэтшIырэ пчъагъэхэр мыинхэми, ягъэхьагъэхэмкIэ къэмшIэжынэу ахэм зэхьокIыныгъэшхохэр афэхъугъэх. Районым къыкIугъэ ильэс 90-рэ гъогум шышэу ильэс 80-р сэ къэсэшIэжы. А уахътэм къыкIоцI районым тарихъ хьугъэ-шIэгъэ инхэр къыхъухьагъэх, ситхылыхэу «Генерал Султан-Гирей КIыгъ», «Сквозь века прошедший мой аул» зыфиIохэрэм ыкIи нэмыкIхэм ахэм афэгъэхьыгъэу къащыстхыгъ.

1922-рэ ильэс хьылгъэм къысжежыгъэ тарихыкIэм тятэхэмрэ тятэжхэмрэ ушэтыпIэ инхэр къафыкIокIыгъэх, ау зэрэфэшIуашэу ахэр зэкIэ зэпачыгъэх. Зауи гъабли тирайон ис цыфхэм афэукиIыгъ. Зыч-зыпчэгъоу фашист техакIохэм ахэр апэуцужыгъэх ыкIи атекуагъэх. АщкIэ Советскэ Союзым и Лыхъужэу Андырхъое Хъусен иблэнагъэ хэмькIокIэжын шысэу шыт.

Районым шэпсэху цыф хъупхэхэр ыкIи бланхэр. ЯлэныкIо гупсэ ищытху лъагъэу зылэгъэхэм ашышых Социалистическэ ИофшIакIэм илыхъужэхэу МэрэтыкIо Аслъан, Сихъу Аслъан, ЦуамыкIо Аслъан, Жа-

рэкIо Нюсе, джащ фэдэу ИофшIэ чанхэу ОтэшыкIо Аслъан, Абрэдж Мыхьамод, Зэфэс Нуралий, Владимир Нарожнэр, МэрэтыкIо Аслъан, Ордэнэ Мурат ыкIи нэмыкIхэр.

Тыдэ сыщыпсэуэгъэми, тыдэ Иоф шысшIагъэми сирайон икIыныгъохэр дэзгошчыгъэх, игъэхьагъэхэм сагъэгушIуагъ.

ЗэкIэми тызэрэщыгуазэу, Хьакурынэхьаблэ тыхэу итарихъ чIыплэ ин щеубыты, 1922-рэ ильэсым Адыгэ автоном хэкум изэхэцэнкIэ а I-рэ Зэфэсыр мыщ шыкIуагъ. Шэуджэн районым цыф шIагъохэр къышчыгъэх. ГушIыпIэм пае, адыгэ бзэшIэныгъэм лъапсэ фэзышIыгъэ Iэшхьэмэфэ Даут, адыгэ художественнэ усэм икхъыаплэ шытыгъэ ХьаткIо Ахьмэд, зэлыашIэрэ шIэныгъэлэжхэу Аульэ Пшымаф, МэрэтыкIо Мухътар, Аульэ Малыч, Гыш Нухъ, Апыш Абрек ыкIи нэмыкIхэр.

Научнэ ИофшIагъэхэм адакIоу сэ общественнэ ИофшIэныи сыхэлажэ: амалэу сIэхэр къызфэсэгъэфедэх, районыи, ситупсэ къуаджэу Пшыжхьаблэ Iэпылэгъу сафэхъу.

Мы аужырэ уахътэм Адыгэ Республикэм и Лыхъужэу Хьакурынэхьаблэ Аслъан илэпылэгъу хэлъэу къуаджэу Пшыжхьаблэ псэолъэшI ИофшIэнышхохэр щэкIох. Километрэ 17,5-рэ зикIыхьэгъэ ыкIи сомэ миллион 29,5-рэ фэдиз зыпIэхъашт

псырыкIуапIэр агъэтIылы. Урамхэм якъэгъэнэфын эпхыгъэ ИофшIагъэхэр ыкIэм фэкIох. Культурэм и Унэ игъэкIэжын, гъогухэм ягъэцкIэжын аублагъ. Адыгэ Республикэм и Лыхъужэу — политикэ ыкIи къэралыгъо ИофшIэшхоу ТхьакIушынэ Аслъан илэпылэгъу хэлъэу Пшыжхьаблэ нахъ пытэу ылтэ теуцо.

ХэгъэунафыкIыгъэн пае районым ипашэу Хъуажэ Налбий ичаныгъэ ишIуагъэкIэ аужырэ ильэсхэм районым иIофхэр дэгъоу зэрэкIохэрэр.

СичIыплэгъу лъапIэхэр, тызэрыгушхон ти! Псэуэми апэу ар титарихъ шIагъу, тятэхэмрэ тятэжхэмрэ гъэхьагъэу ялэхэр ыкIи тирайон зэхьокIыныгъэу фэхъухэрэр ары. Сирайон гупс, уи Мафэ фэшI сыпфэгушIо! СичIыплэгъу лъапIэхэр, насып, псауныгъэ пытэ шъуилэнхэу, шъуиуачIэрэ шъуиамалхэмрэ шъуицыхъэ ателыныу ыкIи мы мэфэкI мафэхэм шъучэфынэу шъуфэсэо.

Шэуджэн районыр ренэу нахъ дахэ, нахъ зэтэгъэпсыхьагъэ орэхъу! Хьакурынэхьаблэрэ Мамхыгъэрэ джыри нахъ хэхьоныгъэ инхэр арэшI!

БЭДЖЭНЭ Мурат.

Тарихъ шIэныгъэхэмкIэ доктор, профессор, академик. «Единая Россия» зыфиIорэ урысые политическэ партием иреспубликэ къутамэ нахьыжхэм я Советэу иIэм итхьамат.

МэфэкI ИофшIагъэхэм япрограмм

Ионыгъом и 27-рэ

Сыхьатыр 10-м — КIэлэеджакIохэм яспорт зэнэкъокъухэр стадионым щыкIоштых.

Сыхьатыр 10-м — Лыхъужыныгъэм идесэу «Къуаджэу Хьакурынэхьаблэ итарихъ нахьыжхэм анэкIэ» (Адыгеим и Советхэм яа I-рэ Зэфэс имузей).

Сыхьатыр зым — Сурэтхэм язэнэкъокъоу «Районыр КIэлэ-цыкIухэм анэкIэ»(лъэпкэ культурэм и Гупчэ ипчэгъу).

Пчыхъэм сыхьатыр 6-м — МэфэкI концерт, «Адыгэ джэгъу» (Мамхыгъэ къоджэ администрацием ипчэгъу).

Пчыхъэм сыхьатыр 7-м — Художественнэ фильмэу «Гугъэм имэзах» зыфиIорэр къагъэлъэгъошт (Хьакурынэхьаблэ дэт гъэмэфэ кинотеатрэр).

Пчыхъэм сыхьатыр 7-м — Пчыхъэзэхьахэр, концертхэр, зэIукигъухэр (культурэм и Унэу къуаджэхэм адэтхэр).

Ионыгъом и 28-рэ

Сыхьатыр 8-м — МэфэкI район ермэлыкэ (Хьакурынэхьаблэ игупч).

Сыхьатыр и 8-м — IэшIу-IушIухэмрэ гъомылапхьэхэмрэ ящэн-зэнэкъокъу (Хьакурынэхьаблэ игупч).

Сыхьатыр 10-м — Митинг (Андырхъое Хъусенэ исаугъэт дэж).

Сыхьатыр 10-м — Къэгъэлъэгъон зэфэшхьафхэр (лъэпкэ культурэм и Гупчэ ипчэгъу).

Сыхьатыр 10-м — ФутболымкIэ зэнэкъокъу (Мамхыгъэ истадион).

Сыхьатыр 10-м — Районым ит организациехэр ыкIи учреждениехэр зэхэтхэу урамым къырыкIоштых (Хьакурынэхьаблэ иурамэу Шэуджэным).

Сыхьатыр 11-м ыныкIом — МэфэкI зэхьахэ лъэпкэ культурэм и Гупчэ ипчэгъу щыкIошт.

Сыхьатыр 11-м, 2-м — КIэлэцыкIухэм апае ИофшIагъэхэр зэфэшхьафхэр район гупчэм ыкIи культурэм ипарк ащызэхашт.

Мафэм сыхьатыр 1-м — Шыгъачъэр (Хьакурынэхьаблэ ишыгъэчъапI).

Мафэм сыхьатыр 4-м — Дагыстан къыкIыгъэ КIэпсэрыкIохэм якъэгъэлъэгъон (культурэм ипарк).

Пчыхъэм сыхьатыр 5-м — Темыр Кавказым иэстрадэ ижъуагъохэр зыхэлэжэштхэ театризованнэ къэгъэлъэгъоныр (лъэпкэ культурэм и Гупчэ ипчэгъу).

Пчыхъэм сыхьатыр 6 — 7-м — Документальнэ фильмхэу «Шэуджэн районыр загъэпсыгъэр ильэс 90-рэ», «Черкесия» зыфиIохэрэм якъэгъэлъэгъон (гъэмэфэ кинотеатрэр).

Пчыхъэм сыхьатыр 6-м — ИскусствэхэмкIэ районым иIэпэ-Iасэхэм яконцерт (лъэпкэ культурэм и Гупчэ ипчэгъу).

Пчыхъэм сыхьатыр 9-м — МэфэкI жьогъотэпыр, адыгэ джэгур (лъэпкэ культурэм и Гупчэ ипчэгъу).

НыбжыкIэ зэхьахэ (гъэмэфэ кинотеатрэр).

КIэлэеджакIохэм афэгушIуагъэх

ЖьоныгъуакIэм и 25-м я 8-рэ классым ис КIэлэеджакIохэм апае зэIухыгъэ республикэ олимпиадэ химиемкIэ зэхаштэгъагъ. «Эрудитион-2012»-рэ зыфиIорэ ИофшIагъэхэм КIэлэеджакIо 55-рэ хэлэжыгъагъ. ЛъэныкIо зэфэшхьафхэмкIэ текIоныгъэ къыдзыхыгъэхэм мы мафэхэм Адыгэ къэралыгъо университетым ащыфэгушIуагъэх.

АР-м гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ иминистрэ игуадзэу Алий Марыет ипэублэ гушIыгъэ къызэрэщыгъэхьагъэмкIэ,

ыпэкIэ олимпиадэхэм ахагъэлэжхэрэ КIэлэеджакIохэр я 9-рэ классым къышчырагъажьэщтыгъэ, мыгъэ апэрэу я 8-рэ классым исхэм афызэхашагъ. Мыщ фэдэ ИофшIагъэхэм сэнаушчыгъэ зыхэлэ ныбжыкIэхэр нахъ пасэу къыхэгъэхьагъэхэмкIэ шIуагъэ къехьы. ТапэкIи ащ зырагъэушхомбгъунэу зэрэпылхэр къыIуагъ, текIоныгъэ къыдзыхыгъэхэм къафэгушIуагъ.

Естествознанием ифакультет идеканэу, педагогикэ шIэныгъэхэмкIэ кандидатэу Шо-

рэ Жаннэ къызэриIуагъэмкIэ, мы аужырэ ильэсхэм естествознэ шIэныгъэм ныбжыкIэхэр нахъ фэцагъэ хьугъэх. Олимпиадэу зэфэхьысыжыгъэм упчIэу хэтыгъэхэр зэрэмыкIыныгъэм къыхэкIыкIэ, нэбгырэ 33-мэ лъэныкIо зэфэшхьафхэмкIэ текIоныгъэ къызэрэдахыгъэр къыIуагъ. ЯшIэныгъэхэм ахагъэхьагъэу ыпэкIэ лыкIотэнхэу ныбжыкIэу къекIолIагъэхэм ар къафэлъэIуагъ.

Нэужым текIоныгъэ къыдзыхыгъэ КIэлэеджакIохэм дипломхэмрэ факультетым иIофшIэн къызылэтыкIырэ гъозэ тхылъ цыкIухэмрэ къаратыжыгъэх. Зэпсэуэми къахэщыгъэр Адыгэ республикэ гимназием иКIэлэеджакIоу Дарья Ципа, мы олимпиадэм текIоныгъэ къызэрэщыдихыгъэм имызакъоу, гъэрэкIо я 9-рэ классым ипрограммэкIэ Урысые олимпиадэм хэлэжыгъэ ыкIи я 3-рэ степень зилэ диплом къыфагъэшхошэагъ, ащ нэмыкIэу зилэ шIэгъошIу ныбжыкIэхэм къафагъэшхошэрэ къэралыгъо шIухьафты-

нэу УФ-м и Президент ыцIэкIэ агъэуцугъэр къыратынэу агъэлъэгъуагъ. ШIэныгъэ куухэмкIэ къахэщыгъэ гимназиу N 5-м щеджэрэ Хъуажэ Айшэти, ащ нэмыкIхэри.

Сэнаушчыгъэ ин зыхэлэ КIэлэеджакIохэр зыщеджэхэрэ

еджапIэхэм щытхэу тхылъхэр афагъэшхошагъэх, ахэр зыгъэхьазырыгъэ КIэлэегъэджэ 16-мэ зэрафэразэхэр къэзыушыхьа-тырэ тхылъхэр аратыгъэх.

ПАТЫКЪО Анет.

Сурэтхэр Iэшынэ Аслъан къытырихыгъэх.

Космонавтыр студентхэм алукагъ

Мы мафэхэм Адыгэ къэралыгъо университетым иректор ильэуиклэ Урысыем илетчик-космонавтэу, космонавтхэр зыщэгъ-сэхэрэ гупчэу Ю. Гагариным ыцлэ зыхырым иотряд икомандирэу Юрий Лончаковым студентхэм залыгъэклагъ.

Зэхыхэм къеклолагъэх университетым иректорэу Хьунэго Рэщидэ, авиациемкӀэ Урысыем ичемпионат итыжыны медаль къэзыхыгъэ Герман Феклисто-выр, студентхэр. Ректорым ипэублэ гушыӀэ къыщылауагъ еджапӀэм ихьакӀэ щэгъогогъо космо-сым зэрэбыгыгъэр ыкӀи къы-хигъэщыгъ апшӀэрэ еджапӀэм истудентхэм технологиэ инхэр, космонавткӀэр зэрэшӀогъэщӀэ-гъоныр. Космическэ фӀео-фа-шӀэхэр зыгъэцкӀэрэ гупчэу Адыгэ къэралыгъо университе-тым хэтымрэ научнэ-производ-ственнэ объединениеу «Рекорд» зыфиӀорэмрэ зэрэздэлажъэхэ-рри къылауагъ.

Чанэу тыхэлажъэ, — еӀо Юрий Лончаковым. — Сигуапэу клэ-лэеджакӀохэм, студентхэм залу-сэгъакӀэ. Гукау нахь мышӀэми, тикосмонавткӀэ зынэсыгъэ лъэ-гапӀэхэр, гъэхьагъэу иӀэхэр къэ-бар жугъэм иамалхэм макӀэу къалуатэ ыкӀи къагъэлауагъо.

Космонавтым рэзэныгъэ гу-шыӀэхэр студентхэм пагъохы-гъэх ыкӀи зыгъэгумэкӀырэ уп-чӀэхэр фагъэзагъэх.

Апэрэр — космосым сыдэу-щтэу унэсын плъэкӀыщтэ?

Ю. Лончаковым къызэри-лауагъэмкӀэ, нэбгырэ пӀпчэ ежы ишӀоигъоныгъэ ар елытыгъ. Студентэу къеклолагъэхэм афэ-дэу ежыри мафэ къэс зреджэ-рэр, шӀэныгъэу ӀэкӀэлхэр зери-ушӀэхэрэр ащ къылауагъ.

Космонавт ухъуным пае пса-уныгъэ пытэм имызакъоу, пси-хологическэу ащ уфэхъазырын, шӀэныгъэ куухэр пӀэкӀэлхынхэ-фае. МыщкӀэ зэхашӀэрэ зэнэкъо-къухэм нэбгырэ миным шыщэу нэбгыритфыр ары ныӀап къыха-хырэр. Ахэм хэушъхьафыкӀы-гъэу загъэхъазыры.

Студентхэм ашӀогъэщӀэгъо-нэу къыкӀэупчӀагъэх Марсым зыгорэхэр щӀэсэхэмэ ыкӀи НЛО ахэм альэгъугъэмэ. ХьакӀэм къызэрилауагъэмкӀэ, космосым объект пчъагъэ шильгъугъэ, ау ахэр къызхэкӀырэр ышӀэрэп.

Журналистхэм къатыгъэ уп-чӀэхэм ащыщыгъ космосым укызепплъыхыкӀэ Адыгеир олъэгъумэ.

— Космосым укызепплъы-хыкӀэ чыгум шыхъурэр дэгъоу озыгъэлъэгъурэ хэушъхьафы-кӀыгъэ пкыгъохэр шыӀэх. Ахэм яшӀлауагъэмкӀэ Адыгеири зэбгъэ-лъэгъун плъэкӀыщт. Ащ къызэ-рилауагъэмкӀэ, 2015-рэ ильэсым космосым зыбыбыкӀэ, чыжъэкӀэ къеплъыхынышъ, республикэм къеплъыщт ыкӀи дахэу къыпэ-гъокӀыгъэ цыфхэр ыгу къэкӀы-жынышъ.

Мы зӀукӀэм ыуж космонавт цӀэрылом республикэм ичӀыпӀэ дахэхэр зэригъэлъэгъугъэх.

ПАТЫКЪО Анет.
Сурэтыр тезыхыгъэр Ӏэ-шъынэ Аслъан.

Хъугъэ-шӀэгъэ гушылауагъу

Сирием къыкӀыжыгъэм къызэӀуихыгъ

Сирием къыкӀыжыгъэ ти-лӀэпкъэгъухэр тищыӀэкӀэ-псэ-укӀэ хэгъуазэх. ӀофшӀапӀэхэм алухьагъэхэу малажъэх, ныбжы-кӀэхэр еджэх. Амал зэзыгъоты-лӀэжырымэ тучанхэр, сатыу-шыпӀэхэр къызӀуахы.

Мыекъуапэ иурамэу Пионер-скэм тет унэу 389-м Китаим къырашыгъэ пкыгъохэр ша-цӀэхэу тучан зтегъэпсыхьагъэ къыщызӀуахыгъ. ПӀакъомкӀэ ЛӀышэмэ ащыщэу Пщымэфэ Анэсрэ ГъукӀэлӀ Хьилалрэ яту-чан Ӏоф ышӀэу ыублагъ.

Унагъом ищыкӀэгъэ хьакъу-шыкӀухэр, джэгуальэхэр бэ хьухэу, шыгъынхэр, клэцӀы-кӀумэ ящыкӀэгъэ пкыгъохэр, нэмыкӀхэри щыпщӀэфынхэ плъэ-кӀыщт. Пшгъэшгъэ нэгъушӀоу Псы-блэнэ Ранье тучантес, бзэ зэфэ-шъхьафхэр дэгъоу ешӀэх, щӀфа-кӀомэ губзыгъэу адэгъушылэ.

Пщымэфэ Анэс къызэрэтилау-гъэу, товархэр занкӀэу Китаим

къырашых. Ащ ишӀлауагъэмкӀэ нэ-мыкӀ титучанмэ ялытыгъэмэ, ауасэр нахь макӀ. Зыгорэхэр пщӀэфынэу уфаемэ, къызыхэп-хын шыӀ.

ӀофшӀапӀэ яӀэу рэхьатныгъэ

хэкум зэрэцагъотыгъэм фӀэшӀ тучаным ӀофшӀӀэхэр мэгъушӀох, ӀэпыӀэгъу къафэхъугъэмэ афэ-разэх.

Апэрэ щӀэфакохэм гушыӀэ-гъу тафэхъугъ, зӀкӀэри тучаным ӀофшӀакӀэ егъэразэх.

ЕМТИЛЪ Нурбий.
Сурэтыр тучаным къышчы-тырахыгъ.

ИСКУССТВЭР — ТИБАИННЫГЪ

«Налмэсыр» якӀас

Лъэпкъ искусствэр зикӀасэхэр Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Академическэ къэшъокӀо ансамблэу «Нал-мэсыр» егъэгъушӀох. Мы мафэхэм тиартистхэм концерт гъэшӀэгъонхэр Краснодар краимрэ тиреспубликэрэ къащатых.

— Адыгэ культурэм ифести-валэу Пуапсэ шыкӀауагъэм ты-хэлэжъагъ, — къеӀуатэ Уры-сыем изаслуженнэ артистэу, Адыгеимрэ Темыр Осетиерэ

янароднэ артистэу, «Налмэсыр» ихудожественнэ пашӀэу Къулэ Мыхьамэд. — Геленджик, Тэ-хьутэмькуае, нэмыкӀхэм ти-пчыхъэзэхьахэр ащыкӀуагъэх.

Юныгъом и 27-м ЧӀэчэным иансамблэу «Вайнахымрэ» «Налмэсыр» зэгъусэхэу лъэпкъ искусствэм фэгъэхы-гъэ концерт Мыекъуапэ щызэ-хашӀэщт.

Юныгъом и 28-м — адыгэ шъуашэм и Мафэ, и 29-м — Адыгэкъалэ имэфӀекӀ, Адыгэ Республикэм имэфӀекӀ зэхыхъ-мэ «Налмэсыр» ахэлэжъэщт. Ти-ансамблэу цӀэрыӀо тыдэ кӀуа-гъэм дахэу къыпэгъокӀых, ис-кусствэу лъагэм диштӀэрэ зэха-хъэхэм цыфыбэ яплъы.

ДИН ӀОФЫГЪОХЭР

УишӀушӀагъэ уигъэлъэпӀэщт

Мы гушыӀэхэр сшъхъэ икӀыштыгъэхэп бэмышӀэу «Адыгэ макъэм» иредакциэ къычӀэхьагъэ ЖакӀэмыкӀо КъадырбӀэч къыӀотагъэхэм сядӀуфэ. Мы клалэм тызы-щигъэгъозэгъэ ӀофышӀу-хэм, зӀкӀ пӀоми хъунэу, ежы-шъхъэкӀэ яклӀэщакӀоу, язэ-хъщакӀоу, щытхъуи ифӀэшъуа-шӀэу щытми, къыхигъэщыхэ-рэр, зишӀушӀагъэ уасэ зыфа-ригъэшӀы шӀоигъохэр къы-делӀагъэхэр, зэхэзышӀыкӀы-гъэхэр ары. А клалэу Къа-дырбӀэч зигугъу къытфӀишӀы-гъэхэри щытхъум клӀэхъопсы-хӀкӀэ арӀэп ашӀэрэр зыклӀашӀэ-рэр, ятхъэшӀошъхъуныгъ, цыфхэм лыгътэныгъэу афы-рӀялэр, якъуаджэ шӀу зэралъэ-гъурэр ары пстэуми алъа-псэр. Ары, хэт сыд ылауагъэ-ми, иӀэх тильӀэкӀэ клӀэлэ цы-хъэшӀэгъухэр, узэрыгъушхон, нэмыкӀхэм шысӀэтэхыпӀэ афӀэхъунхэ фаехэр. АшӀэрэр амыгъэбыракъэу, яшӀлауагъэ къызэрагъэкӀошъурэм рэзэ-ныгъэ хагъуатэу ахэм афӀэдэ-хэр мӀэсэх.

Зигугъу къэтшӀы тшӀоигъор Теуцожэ районым ит къуаджэу Къунчыкъохьаблэ дэт мӀэщытыр ары. Шъугу къэдгъэкӀыжыны ар мы къуа-джэм икӀэлэ пӀугъэу Москва щыпсӀэрэ ИуаныкӀо Адам имылькӀуӀэ зэраригъэшӀы-гъэр. Ар загъэуцугъэм къы-щыублагъэу гъэцкӀэжыны ӀофшӀӀэхэр рамышӀылӀэу ильэс шӀукӀае тешӀагъ. Ша-гуми ӀофшӀӀэныбэ щызэшӀо-хыгъэн фыагъэ.

— ИкӀыгъэ ильэсым быс-лымӀэхэм я ДиндӀэлэжъа-пӀэ къыфатӀупшыгъэ мыль-кур республикэм ит мӀэщыт-хэм ягъэцкӀэжыны пае за-тырагуашэм, — еӀо Къадыр-бӀэч, — тӀэри сомэ мин 60 къытатыгъагъ. ТхъэмкӀэ шы-кур, а ахъщэм ишӀлауагъэмкӀэ мӀэщыт кӀоцӀым ӀофшӀӀэн зэ-фӀэшъхьафхэр щашӀагъэх, псыр къыращӀэлагъ, минба-рыри арагъэшӀыгъ. Ау мӀэ-щыт шагум бэ шыкӀагъэу иагъэр. КъызешъхыкӀэ мӀэ-щытым псыр къеуцуалӀэти, цыфхэр гъумэкӀыгъо хафӀэ-штыгъэх. Ащ ИуаныкӀо Адам шыгъуазэ зэхъум, сомэ мин 50 къаритыгъ плиткэ мӀэ-щытым ылапсэ къырагъэ-тӀыльӀэкӀыным фӀэшӀ.

КъадырбӀэч къызэриӀорэм-кӀэ, джары Ӏофым егъэжъапӀэ фӀэхъугъэр. ТигушыӀэгъу къэ-ралыгъо къулыкӀушӀэу щыт-ми, мӀэщытым епхыгъэ Ӏоф-шӀӀӀэхэм язэхӀӀэн зэрэдэ-мышъхьахырым тыщыгъуаз. — ПщыкӀуыхьаблэ щыщ Пщыпый Муратэ Адыгэ-къалэ къышчыдегъэкӀы плит-кӀэхэр. Ар къунчыкъохьаблэ пхъорӀэлф, — къеӀуатэ Къа-дырбӀэч Ӏофыр зэрэзепыфӀэ-гъэ шӀыкӀэр. — Сомэ мин 50-у тилӀэмкӀэ Муратэ къы-Ӏытхыгъ плиткэ квадратнэ метрэ 320-рэ. Хэти ешӀэ ащ тефӀнэу щытыгъэр бӀкӀэ зэ-рэнахыбэр. Ар имыкӀоу,

етӀани Муратэ ежы иахъщӀкӀэ къытфаригъэщагъ бордюри 110-рэ ыкӀи цемент дзыо 20. Ащ фӀэдиз плиткэр икӀыгъ унэ лъапсэм имызакъоу, Ӏухьа-пӀэми ӀутлӀхъанэу.

Мыщ пыдзагъэу рэзэныгъэ гушыӀэхэр КъадырбӀэч фе-гъазэх чылэм шыщ клалэу мӀэщыт лъапсэр ыкӀи ащ къыпӀуль гупчэр плиткэмкӀэ зыгъэпкӀэгъэ МӀэщӀӀэкъо ЩамсӀэдинэ.

— А ӀофшӀӀэныр ыпкӀэ хэ-мыльэу ЩамсӀэдинэ тфигъэ-цӀэлагъ, — еӀо КъадырбӀэч, — ащ сомэ мин 70-рэ фӀэдиз тефӀнэу щытыгъ. Шъыпкъэр пӀоштмэ, клалэм ӀофшӀӀэ-нышху ыгъэцкӀагъэр, ащ пае Къунчыкъохьаблэ шыщэу Мыекъуапэ щыпсӀэхэрэм ахъщэ къаугъоигъ, джыри ар лъагъэкӀуатэ, ЩамсӀэдинэ ра-тыным фӀэшӀ, ежы клалэр ащ фӀэмыеми, рыразэу къуаджэм фишӀагъэу еӀоми.

Плиткэ квадратнэ метрэ 320-м ычӀэгъ чӀатэкъонэу щыт мыжъо жъгъэм изэгъэ-гъотынкӀэ ӀэпыӀэгъу къыт-фӀэхъугъэх депутатхэм ярай-он Совет идепутатэу Мыгу Рэщидэ, Къэралыгъо Со-ветым — Хасэм идепута-тэу ХьабӀэху Юрэ, Къуе-къо Эдуард. Ахэр къытфа-щыжыгъэх Хьот Муратэрэ Гъыч Аслъанбыйрэ ежы-хэм ямашинӀэхэмкӀэ. ӀофшӀӀэ-хэр къызтэмыуцонхэмкӀэ яшӀогъэшхэу къагъэкӀуагъ къуаджэм шыщ клалэхэу МӀэщӀӀэкъо Юрэ, Тыгъужэ Налбий, МӀэщӀӀэкъо Борисэ, ПӀэнэшъу Адам. Шъыхьафэу зэхатщӀэхэрэм чанэу ахэлэ-жъагъэх къоджэ ефӀндэу Бэ-щыкӀо Аслъан, Шъоджэ Налбий, ПӀэнэшъу Карим, еджапӀэр мыгъэ къэзыухыгъэ клалэхэр. Шъыхьафэу къыхъэ-гъэщыхэ, къоджэдэхэр зэра-фразэхэр къасӀо сшӀоигъу район администрацием ипа-щэу ХьачмамыкӀо Азэмат-рэ Дзыбэ Валерэрэ. Сыд фӀэдэ ӀофшӀӀэн тыфӀежъагъэми, Азэ-мат ӀэпыӀэгъу къытфӀэхъугъ, Валерэ цемент тоннитӀу къы-титыгъ. Ащ фӀэдэ ӀэпыӀэгъум ифӀэшъошӀэ уасэ фӀэтшӀы.

Джыри зы нэбгырэ ыцӀэ къесӀо сшӀоигъу. Ар посел-кэу Яблоновскэм щыпсӀэрэ Пчэнышъое Аскэр ары. Ас-кӀэррэ сӀэрырэ Чабэм тызэ-дыщылагъ, ицӀыфыгъэ зынэ-сырэр икӀоу къызгурылауа-гъэу щыт. НӀкӀмазэр кымы-хъэзэ ащ къытфаригъэщагъ тимӀэщыт джэхашъо телъыщт алырӀэгур. Тикъоджэ клалэу ХьокӀо Мурат къытитыгъэ плинтусэу тищыкӀагъэм фӀэ-диз. ТхъаегъэпсӀэху къыл-делӀэгъэ пстэури, зыцӀэ непэ къетӀлауагъэхэри, тымышӀахэу блӀэтӀупшыгъэу къахӀкӀыгъэ-ми. ЯшӀушӀагъэ ипсӀэпагъэ Алахьталэм бэгъуагъэу къа-фигъэзэжынынэу тафӀылаӀо, нэмыкӀхэми ахэр шысӀэте-хыпӀэ афӀэхъунхэу тэгугъэ.

ЖАКӀЭМЫКӀО
Аминэт.

ИшIэжъ агъэлъапIэ, шIукIэ агу илъяшIт

Урысые Федерацием и Президенту Владимир Путиным иунашъокIэ цыфхэм якъэгъэнжъынкIэ блэнагъэу зэрихъагъэм пае Лыхъужъныгъэм иорден фагъэшъошагъ Адыгэ РеспубликэмкIэ Кошхъэблэ районым шыщ Хьамырзэ Рэмэзан СэфэрбийыкIэм (дунаим ехыжыгъ). ПшъэдэкIыжъ гъэнэфагъэ зилэ обществу «Формула отдыха» зыфиоу ХьаджэкIо шыIэм инструктор шъхьалэу Рэмэзан шылажъышIт. ИлъэскIэ узэкIэIэбжъэм, зекIо къэкIогъэ купым ар ахэгъу, ХьаджыкIо шыIэ псыхъоу Шахрай ипсыкъечъэхьыпIэ кIэлэ ныбжыкIэу хэфагъэр кыыхыжы, ежъ псычэрэгъум рихы ытхъалагъ.

Хьамырзэ Рэмэзан зышщы къуаджэу Фэдз джырэблагъэ тышщыагъ, ащ илахьыл гупсэхэм, иныбджэгъухэм, икIэлэегъэджагъэм гушщыгъу тафэхъугъ.

Гукъэошхо зилэ унагъом исхэм уадгъушщыныр, якIатэ игугъу афэшшыныр, икIэбар къабгъэ-Iотэныр псынIкIэп. Ялыфыгъэ зышщымыIэжъым илъэс тешлагъэми, ар зыхъугъэр нэпэм фэдэу яунагъо нэпсыр къышщэбэкIы. Рэмэзан янэу Цуцэ икIалэ игъонэмысэу дунаим зэрехъыжъгъэм уз хыхыгъ, ынэпсэ зэпырэгъ. Ягъу СэфэрбийыкIэ фэдиз гукъао ыгу дэхъыкIымы, зэрэхъулыфыгъэм кыыхэкIэу, нахъ зызэтпырелажэ. ИкIалэ икIэбар къылуатэм, ыгу жъы дигъэкIыгъэ гукъэкIыжъхэм нахъ заретгы.

Рэмэзан янэ-ятэхэм къызэрэт-фалотагъэмкIэ, якIалэ зеклоным епхыгъэу Дахъо шылажъышIт. Адыгеим ичIыпIэ дахэхэр зэ-зыгъэлъэгъу зышIоигъоу зекIо къакIохэрэр къыришщэкIыхъэзэ аригъэлъэгъушщыгъэ, афэсакъышщыгъэ. Джащ фэдэу зы куп горэ къыришщэкIыгъэ, афигъэпы-тэгъагъ нахъ мышIэми, Москва къыкIыгъэ кIалэр благъэу псыкъечъэхьыпIэм зыIохъэм хафи, кыыхамыкIыжъышщыгъоу ытхъалэ зэхъум, Рэмэзан елбэтэу псым зыхидзи, кIалэр кыгъэнжъыгъ, ау ежъ къарыгу фыримыкыжъэу псы аргъуанэм рилъаси, ытхъалагъ.

ЯкIалэ игъонэмыс зэрэхъугъэр къазаралом, ны-тыхэм апэкIэкIыгъэм уемыхъуапс. Ялахьылхэм ямызакъоу, зэрэ Фэдзэу ар гукъэошхо ашщыгъу. Сыда Iомэ шысэтэхьыпIэу къуаджэм дэсыгъэхэм Рэмэзан ашщыгъэ. Къоджэдэхъэу сызыдэгъушщылагъэхэм дэгъу нэмыкIыкIэ мы кIалэм игугъу къашыгъэп: зэрэхъупхъагъэр, гукIэгъушхо зэрэхъыжъгъэр, Iэдэбэу зэрэщы-тыгъэр ахэм къалотагъ.

ИцIыкIугъом къышщэгъэ-жъагъэу Рэмэзан еджэным пышщагъэу шытыгъ, — еIо янэу Цуцэ. — ШIэныгъэ дэгъу илагъ, еджапIэр дэгъоу къыуыхыгъагъ. Тыдэ агъэкIуагъэми, апэрэ чIыпIэр ренэу ылыгъыгъ. ИцIыфыгъэкIэ зэкIэми адзIэпыIэнэу фэ-ягъ. Зыпарэми «хъалу» фелощыгъэп, цIыфыгъэшхо хэлъыгъ. Дзэм зашщ, къулыкъур Чэчэным щихыныу хъугъэ. Ашщы-

гъуми шэр къытефи, ытхъауи ыблшкIы къахахыжъыгъагъ.

— МыекIопэ къэралыгъо технологическэ университетыр дэгъу дэдэу къыуыхыгъ, — лъегъэ-кIуатэ игушщыIэ ятэу Сэфэрбий. — Бзэ пчъагъэ дэгъоу ышIэщыгъэ, ащ пае университетым шеджэзэ, Америкэм рагъэблагъы шылагъ. IэкIыб къэралхэм ашщылэжъэн ытхъауи цыгытIи къеджэщыгъэх, ау «сянэ-сятэхэм сапэжычъжъэу тыди сыклошщтэп» ыIуи афэкIуагъэп. Еджэныр къызеухым иIофшIэн Дахъо шыригъэжъагъ ыкIи ащ шыпсэу-щыгъ.

Рэмэзан илъэс 37-рэ нахъ ымыныбжъэу идунай ытхъожыгъ. Унагъо ышIэнэу игъо ифагъэп. Янэ-ятэхэм къызэралауагъэмкIэ, кышщэным мэфишI иIэжъэу аушщтэу хъугъэу ары.

— Псэун фалэщыгъэ, охътэ лые ыгъэкIодышщыгъэп, ренэу

— Тутыни аркъи зылуильхэщыгъэп, — лъегъэ-кIуатэ игушщыIэ Сэфэрбий. — Сэ тутыныр чIэсэзыгъэдзыжыгъэр Рэмэзан ары. « Тутыныр къэзышIы-хэрэм ежъхэм фэдэшхо рашIы нахъ, цыфхэр аш зэрилъыкIыны ытхъауи цыгытIи егушщысэхэрэгъ», — ыIуи къызыселом, ар шъхьа-кIо сшыхъуи, ащ къышщэгъэжъа-гъэу сешъожыгъэп. Ежъ-ежы-

тешIэжыгъэхэми, ишIушIагъэ кIодырэгъ, ренэу дахэкIэ агу къагъэкIыжы.

Евгений Папушоя, пшъэдэкIыжъ гъэнэфагъэ зилэ обществу «Формула отдыха» зыфиорэм ипаш:

— Рэмэзанрэ сэрырэ Iоф зэрэзэдатшIэрэм имызакъоу, ты-зэрэгъэныбджэгъугъ. Сыд фэдэ IофкIи ренэу ащ сицыхъэ те-

СэмэгумкIэ
щысыр
Хьамырзэ
Рэмэзан.

зыгорэм дэгъушщыгъэ, — еIо ятэ. — Университетым шеджэ-зэ, спортым пылыгъэ, анахъэу боксыр икIэсагъ. Ашщыгъум ит-ренер къыриIогъагъ боксер дэгъу хъун зэрилъэкIышщыр. Гу-щыIэныр егъэлыгъэу икIасэ-щыгъэп, ау бэ зышIэхэрэм ашщыгъэ. Дунаим угу зэрэхи-гъэкIыны шылагъэп. НэбгыритIу дысэу зэдэгъушщыIэу зырихы-лэIэIэ, ахэр зэригъэшIужы-щыгъэх.

«Бэ къэсымыгъэшIэжынкIи мэхъу IофшIанIэу сызылуытмкIэ. Арышъ, зыгорэкIэ дунаим сехыжъмэ, сишIушIагъэ цыфхэм зышщарэмыгъэгъуш», — къыси-луагъэу шытыгъ Рэмэзанэ, — ынэпсэхэр къычъагъэх ятэу Сэфэрбий. — Аушщтэу зыкIиIорэмкIэ сызеупчIым, пкIыхъэ ытхъэгъу-гъэу къысилуагъ. Ау ащ фэдизэу мэхъанэ естыгъагъэп.

— Зы къын горэ тыушэтын хъумэ, ащ фэдэхэр сынэгъу къыкIахъышщыгъэ, ау мызэгъо-гъум зыпарэ сыгу къысилуагъэп. Къысилуагъэми, егъашIэм Рэмэ-зан фэхъышщыгъагъэп. Ащ фэдэ къэбар узиджагъэми емылу, — ынэпсэхэр къемыдIэхъуу къы-шIуечъэхых Цуцэ.

рзу машинэ къышщэфыгъэу ысыгъ. ХапIэ къыуыты, унэ ышIыныу ригъэжъагъагъ. КIэлэ губзыгъэу, шIэныгъэ дэгъу иIэу шытыгъ. Университетым шы-ригъэджэжъхъу Iухъэм нахъ сшIоигъоу еслогъагъ, ау ежъ зеклоныр нахъ шIогъэшIэгъонэу кыыхыгъ. Чылэм къызыкIокIи ыгу мызагъэу иIофшIэгъухэм афытеоти, ашIэщт горэхэр ари-лошщыгъэ.

«Ашщыгъэжъэныр гъэшIэ-гъоны ыкIи шынагъоу шыт», — ылошщыгъэ Рэмэзан. Псыр икIэ-сагъ ыкIи ащ екIодылэжыгъ. Яхъадэхэр амыгъотыжъхъу ашщ нахъыкIэ Iаджи къэхъу. ТикIалэ ихъадэ дгъотыжыгъэшъ, ари шыкур. Арышъ, шыIэныгъэм узэримыгъэгъэын шыIэп, — еIо Сэфэрбий.

«Iлэныгъэм дэгъумрэ дэим-рэ зэхидзырэгъ», еIо адыгэ гу-щыIэжъым. ШыIэныгъэм лъэ-уж дахэ шыпхырызышщыгъэ цыфыр дунаим зехыжъкIэ, зэ-кIэми гукъао ашщэхъу. «Цы-фышIу дэдагъ, арэушщтэу псын-кIэу идунай ытхъожыгънэу тшIагъэп», — аIозэ ащ игугъу дахэкIэ ашIы. Ашщ фэдэ цыфы-шIур зышщымыIэжъым илъэхсэр

лыгъ. Илъэси 10 фэдиз хъугъэу зыпылъ Iофым шIудэдэ ытхъэгъоу ар рылэжъагъ. Ашщ пшъэрлыгъэу зыфигъэуцужышщыгъэ купэу зыдыдэкIыгъэм зыпарэ кышщы-мышIэу, зэкIэми псаоу къагъэ-зэжъыныр. Пчъагъэрэ цыфхэр кыгъэнжъхъу хъугъэ. ИIоф-шIэн гуахъо хигъуатэщыгъэ, шыIэныгъэм зыкышщыгъотыгъэу ылыгътэщыгъ. Рэмэзан фэдэ цыф негъэ гъотыгъуае. ШIэныгъэ дэгъуи, ухъазырыныгъэ дэгъуи илагъэх. Цыфыгъэшхорэ гукIэ-гъуныгъэшхорэ хэлъыгъэх, пшъэдэкIыжъ зыхырэ цыфэу шытыгъ. ИшщыIэныгъэ зэрэхиль-хъан ытхъауи цыгытIи кыгурыIозэ, Рэмэзан лыхъужъныгъэ зэри-хъагъ, кIалэр къыгъэнжъи, ежъыр псым ытхъэлагъ. Ашщ фэдэ цыф шIагъо зэрэтшIокIодыгъэр гукъэошхо тшыхъугъ.

БезрыкIо Рай, Рэмэзан икIэлэегъэджагъ:

— Рэмэзан игугъу къызэрэ-сшIын слъэкIышщыр дэгъум ытхъаныкъу. КIэлэ рэхъатыгъ, хъупхъагъэ, шIэныгъэ дэгъу илагъ. Фэягъэмэ, еджапIэр тфы закIэкIэ къыуыхыны ытхъауи цыгытIи, ау IэкIу дэшъахыгъ. Зы-деджэрэ ишъэгъухэм идэгъугъэ-

кIэ ренэу къахъышщыгъ. Сыд фэдэрэ Iоф фэгъэзагъэми, дэх имыIэу ыгъэцакIэщыгъ. Зы мафи сыгу ебгъагъэу кыыхэкIы-гъэп. Ренэу IэпыIэгъу зэрафэ-хъушщым пылыгъ. Тхъа-гъэпцыгъэ зыфалорэр ышIэ-щыгъэп, шыпкыагъэ хэлъыгъ. Сыдэу пшIын, гъашIэ Тхъэм кыыритыгъэп. Бжыхъу кIуагъэм кышщэн фэдэу зызэхэсэхым сыгушIогъагъ, «ащ ихъатыркIэ езгъэджагъэхэр слъэгъуных» сIуи. Ау тызэремыгушщысэгъа-хъу кыычIэкIыгъ. Сыгу кызы-кIыжъкIэ, сынэпсэ къэкIо. ИкIас-сыгъэхэм еджапIэр къызаухы-гъэр илъэс 20 зэрэхъугъэр бэ-мышIэу хэдгъэунэфыкIыгъ. Гукъау нахъ мышIэми, Рэмэзан кытхъэжыгъэп, ау ар зышщы-гъэгъушщагъэп, игугъу дахэкIэ тшыгъэ.

ТерчыкIо Заур, Рэмэзан иныбджэгъу шыпкыагъ:

— Рэмэзанрэ сэрырэ илъэ-сипшIэ зы классым тызэдисыгъ, зы партым тызэдидэсыгъ. Анахъ ныбджэгъу шыпкыгъу силагъэр ары. Бгъу псэумкIи кIэлэ дэгъу дэдагъ. Сыд фэдэ упчIэ уиIэу уекIоллагъэми, игъэкIотыгъэу иджэуап уигъэгъотышщыгъэ. Хэти «хъалу» рилуагъэу къэс-шIэжъырэгъ, амалэу иIэм елпы-тыгъэу «ышъо кыпфытыри-хышщт» зыфалорэм фэдагъ. Цыфыгъэшхо хэлъыгъ. Лъэш дэдэу тыгу хэкIыгъ ашщ фэдэ зэрэхъугъэр. Сэ чылэм сыдэс. Мыекъуапэ сыкIуагъэу зэсы-мыгъэлъэгъоу сыкъэкIожы-щыгъэп. Ежъыри джащ фэдэ къэбзагъ, чылэм къызыкIокIэ таджэ къыдэмыхъэу кIожы-щыгъэп. Америкэм зэрэщы-лагъэр, Германием кIонэу зызэ-ригъэхъазырырэр къысфилуа-тэщыгъ. Ешъон-ешъонным пы-шщагъэу шытыгъэп. Псэун фа-лэщыгъэ, ышIэрэр ренэу шIомэкIагъ. Кышщэным мэфа зауIэ иIэу игъонэмыс хъугъэ...

Беджэлды Хъусен, Фэдз къоджэ псэупIэм ипаш:

— Хьамырзэ Рэмэзан зэгъу-рылоныгъэ зэрылэ унэгъо лэжъа-кIом кыыхэкIыгъ. Адыгэгъэшхо, Iэдэб зыхэлъхэ кIалэу шытыгъ. Дэгъоу еджагъ, хъисапымкIэ Iэзэ дэдагъ, Нью-Йорк стажиров-кэ агъакIуи къэтыгъ. КIэлэIэ дэдэу идунай зэрихъожыгъэр къоджэдэхсэмкIэ гухэкIышхо тшыхъугъ. Тигуапэ хъугъэ УФ-м и Президент ыналэ тыриджи, лыгъэу зэрихъагъэм пае Хьа-мырзэ Рэмэзан Лыхъужъны-гъэм иорден къызэрэфигъэшъо-шагъэр. Тэри, къоджэдэхсэмкIи, иныбджэгъухэмкIи тызэхъушщы-лэжынышъ, Рэмэзан ышIэ ура-мым фэтыусышщт. Джащ фэдэу саугъэт фагъэуцущтми тишIуагъэ адгъэкIышщт.

Хьамырзэ Сэфэрбийрэ Цуцэрэ Рэмэзан нэмыкIэу кIалэрэ пшъа-шхэрэ яI. Амэрбий унагъо иIэу ахэс, сабытIу иI. Ипшъашхэу Жанетэ Нэгъойхэм яныс, ашщ кIалэрэ пшъашхэрэ епIу. Ялы-фыгъэхэм, япхъорэльфхэм яхъар нэмыкI амылэгъоу, псауныгъэ-рэ рэхъатныгъэрэ яIэу бэрэ псэ-унхъу Сэфэрбийрэ Цуцэрэ та-фэлыаго.

КИАРЭ Фатим.

АДЫГЭ ШЪУАШЭМ И МАФЭ ИПЭГЪОКИ

Тинэнэ дахэмэ агъэлъапІэщтыгъ

Адыгэ шъуашэм и Мафэ Ионыгъом и 28-м ятІонэрэу Мыекъуапэ шыагъэунэфыкІышт. Къалэм ипчэгу шъхьалэу В. И. Лениным ыцІэ зыхьырэм пчыхъэзэхакъэр сыхъатыр 6-м щаублэшт. Ащ адыгэ шъуашэхэр къыщагъэлъэгъоштых, дунаим щызэлъашІэрэ ансамблэу «Налмэсыр», Адыгеим иэстрадэ иартистхэр хэлэжъэщтых. Адыгэ джэгущокІэ пчыхъэзэхакъэр аухышт. Адыгэ Хасэмрэ ансамблэу «Налмэсыр» зэхашэрэ лъэпкъ зэхакъэм хэлэжъэ зышІоигъохэр къырагъэблагъэх. Республикэм и Къэралыгъо филармоние иартистхэу Сихъу Станиславрэ АфэшІэгъо Фаинэрэ адыгэ шъуашэм ипчыхъэзэхакъэ зэрэщышт.

Республикэм инароднэ артисткэу Кушъэкъо Симэ. — Псым ыцІэгъ хъугъэ къоджэ шІагъоу Лахъщыкыуае тьдэсыгъ. Шъуашэр зэкІужъэу синэнэ дахэ щыгъыщтыгъ.

Хъанэхъу Асыет 1936-рэ ильэсым тырахыгъэгъэ сурэтэу неп «Адыгэ макъэм» къыхиутырэм теплгызэ, нахыпкІэ адыгэ шъуашэр тилъэпкъэгъумэ зрагъэфедэщтыгъэм гукІэ къыфэтэгъэзжы. Кушъэкъо Симэ адыгэ шъуашэр щыгъэу тиконцертхэм ахэлэжъэ, ипшъашъи лъэпкъ шъуашэр фаригъэдыгъ. Композиторэу Андзэрэкъо Чеслав адыгэ шъуашэм фэгъэхьыгъэ ордэу ыусыгъэр С. Кушъэкъом пчыхъэзэхакъэм къышиІошт, «Налмэсыр» ащ къыдэшъошт.

— Адыгэ шъуашэм иапэрэ зэхакъэу 2011-рэ ильэсым Мыекъуапэ щыкІуагъэр зетщэгъагъ, — къаІуатэ АфэшІэгъо Фаинэрэ Сихъу Станиславрэ. — Пчыхъэзэхакъэм ятІонэрэу тызэрэхэлэжъэрэ щытхъоу зыфэтэлъэгъужы. Тимыльэпкъэгъухэри ащ къызэрэхэлэжъэштхэр тэшІэ. Цыфхэр зэфэзыщхэрэ Іофтхьабзэхэр неп лъэшэу тищыкІагъэх.

Адыгэ Республикэр загъэпсыгъэр ильэс 21-рэ зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэ мэфэкІ зэхакъэмэ адыгэ шъуашэм и Мафэ зэу

ащыщ. КъэкІошт ильэсым зэкІэ тилъэпкъэгъоу дунаим тетхэм адыгэ шъуашэм и Мафэ хагъэунэфыкІыштэу тэгугъэ. ЕджапІэхэм адыгэ шъуашэм и Мафэ ехьылІэгъэ тхьамафэхэр ащызэхашщытх, зэнэкъокъу гъэшІэгъонхэр ялэщтых.

Шъукъеблагъэх адыгэ шъуашэм и Мафэ!

Хъанэхъу Асыет.

АфэшІэгъо Джанщыр.

— Сянэжъэу Хъуажъ Джанщыр 1927-рэ ильэсым Хъатыгъужыкыуае къыщыхъугъ. АфэшІагъомэ янысэу Фэдз щыпсэуштыгъ, — къеІуатэ АфэшІэгъо Фаинэ. — КІэлитф ыпІугъ. Дэгъоу къэсэшІэжы адыгэ шъуашэр зыщилъэныр зэриКІэсагъэр. Адыгэ шэн-хабзэхэмрэ лъэпкъ шъуашэмрэ зэрэзепхыгъэхэм тащигъэгъуазэщтыгъ. Синэнэжъ сьидыгъуи сшІодахэщтыгъ, арэу шытыгъэми, адыгэ шъуашэр щыгъэу зыслъэгъукІэ, ынэхэр къэшІэгъухэу, кІэрэкІэ дэдэу слытэщтыгъ.

— Кушъэ ордэхэр сянэжъэу Хъанэхъу Асыет къызэриІоштгыгъэхэр тхьакІумэм икІыжыхэрэп, — еІо филармонием иорэдыІоу, Адыгэ

КІЭРЭЩЭ ТЕМБОТ ФЭГЪЭХЫГЪ

Филармонием щыкІошт

Адыгэ тхэкІошхоу, СССР-м и Къэралыгъо шІухъафтын къызыфагъэшъошагъэу КІэрэщэ Тембот къызыхъугъэр ильэси 110-рэ хъугъэ. Ащ фэгъэхьыгъэ пчыхъэзэхакъэр Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние Ионыгъом и 28-м щыкІошт.

Республикэм ипашэхэр, литературэм пыщагъэхэр, культурэм, искусствэм, гъэсэныгъэм яІофышІэхэр, Урысыем ишъоІыгъэхэм къарыкІышт хъэкІэ лъапІэхэр, тилъэпкъэгъухэу ІэКІыб хэгъэгумэ арысхэр пчыхъэзэхакъэм хэлэжъэщтых. Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэу Цэй Ибрахымэ ыцІэ зыхьырэм КІэрэщэ Тембот ытхыгъэм те-

хыгъэ спектаклэу «Шапсыгъэ пшъашъэр» къыгъэлъэгъошт.

Зэхакъэу пчыхъэм сыхъатыр 4-м аублэщтым хэлэжъэ зышІоигъохэр зэхэщакІомэ рагъэблагъэх, ыпкІэ амытэу чІэхъанхэ алъэкІышт.

Сурэтым итыр: Лъэпкъ театрэм иартистхэр спектаклэу «Шапсыгъэ пшъашъэм» хэлэжъэх.

КУШЪХЪЭФЭЧЪЭ СПОРТЫР

Апэ итхэм ташыщ

ТелефонкІэ къатыгъ. Кушъхъэфэчъэ спортымкІэ Къыблэ шъоІырым щыкІорэ зэнэкъокъур Адыгэ Республикэм игъогумэ ащадхышт. Чъэпыогъум и 3-м спортсмен анахъ дэгъухэм Мыекъуапэ ащыфогъушІоштых.

— Буденновскэ зэнэкъокъур щытыублагъ, — къытиІуагъ АР-м кушъхъэфэчъэ спортымкІэ икІэлэцІыкІу-ныбжыкІэ спорт еджапІэ ипашэу, зэнэкъокъум изэхэщакІомэ ащыщэу Анатолий Лелюк. — Апэрэ зэлукІэгъуитІур

тыухыгъэ. «Катюшэм» хэтэу Максим Покидовым зэнэкъокъум апэрэ чыпІэр щыІыгъ. Артем Овечкиным — ятІонэрэ чыпІэр. Адыгэ Республикэм испортсменхэу Алексей Евтушенкэмрэ СтІашъу Мамыррэ я 5-рэ ыкІи я 9-рэ чыпІэхэм ащыІэх.

Москва, Самарэ, Къыблэ шъоІырым, Казахстан, нэмыкІхэм яспортсмен 80 зэнэкъокъум хэлэжъэ. Мыекъуапэ мы мазэм иаужырэ мафэхэм къынэсыщтых, зэнэкъокъу гъэшІэгъон тикъалэ, АР-м игъогухэм ащытлэгъушт.

НэкІубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТІЫЛЬ Нурбий.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ
Республикэм лъэпкъ
ІофхэмкІэ, ІэкІыб
къэралхэм
ащыпсэурэ
тилъэпкъэгъухэм
адырІэ
зэпхыныгъэхэмкІэ
ыкІи къэбар
жъугъэм
иамалхэмкІэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

Редактор
шъхьалэр
ДЭРБЭ
ТИМУР

Редактор
шъхьалэм
иапэрэ гуадзэр
МЭШІЛЭКЪО
Саид

ПшъэдэкІыжъ
зыхьырэ
секретары

НЭПШІЭКЪУЙ
Заур

Редакциер
зыхъыІэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэкІыжъ зы-
хьырэ секретары:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:
Урысые Федерацием
хэутын ІофхэмкІэ,
телерадиокъэтын-
хэмкІэ ыкІи зэлъы-
ІэсыкІэ амалхэмкІэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыпІэ гъэІоры-
шІапІ, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
4156
Индексхэр
52161
52162
Зак. 2876

Хэутыным
узщыкІэтхэнэу щыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкІэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00